

Mikroskopowe zapalenie jelit

---

dlaczego nie każde leczenie cukrzycy jest skuteczne

Wojciech Marlicz
Klinika Gastroenterologii,
Pomorski Uniwersytet Medyczny w Szczecinie

Disclosures:

Sanprobi sp. z o.o. sp. k. – współzałożyciel i członek zarządu

Współpraca (teraz i w przeszłości) – Alfasigma, Astellas, Ferring, Abbott, Abbvie, Polpharma, Red Hill Biopharma, Takeda, Probi, Winclove, Lallemand Rossell,

Inna aktywność:

FACG – Fellow of American College of Gastroenterology

WGO Steering Committee WGO WDHD 2019 (member)

European Lifestyle Medicine Organization (ELMO) – Country Representative (Polska)

PET (Program for Endoscopic Teachers) – WEO (Faculty, Rome 2018)

ECQI European Colonoscopy Quality Investigation Group (member)

EMCG (European Microscopic Colitis Study Group) (member)

Annals of Gastroenterology (Section Editor)

World Journal of Gastrointestinal Endoscopy (WJGE) – Editorial Board (member)

Journal of Clinical Medicine (JCM) – Editorial Board (member)

Cukrzyca
neuropatia

Zespoły złego wchłaniania
PZT, nietolerancja laktozy, celiakia etc

Przewlekłe zakażenia
choroba Whipple'a

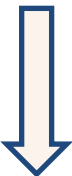
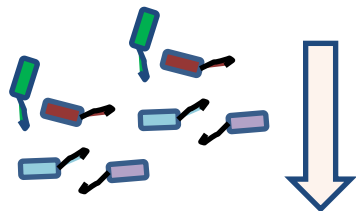

Zespoły po operacyjne
cholecystektomia

Zaburzenia osi mózg-jelito
IBS, FGIDs

Choroby zapalne jelit
IBD

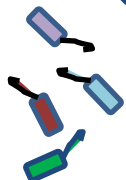
**Brak interakcji
(np. opioidy)**

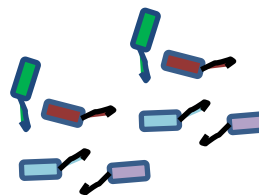
Stress of first pass metabolism (efflux)

**E) Translokacja
Aktywacja immunologiczna**

Metformina

*Akkermansis, Clostridium,
bakterie stymulujące SCFA*

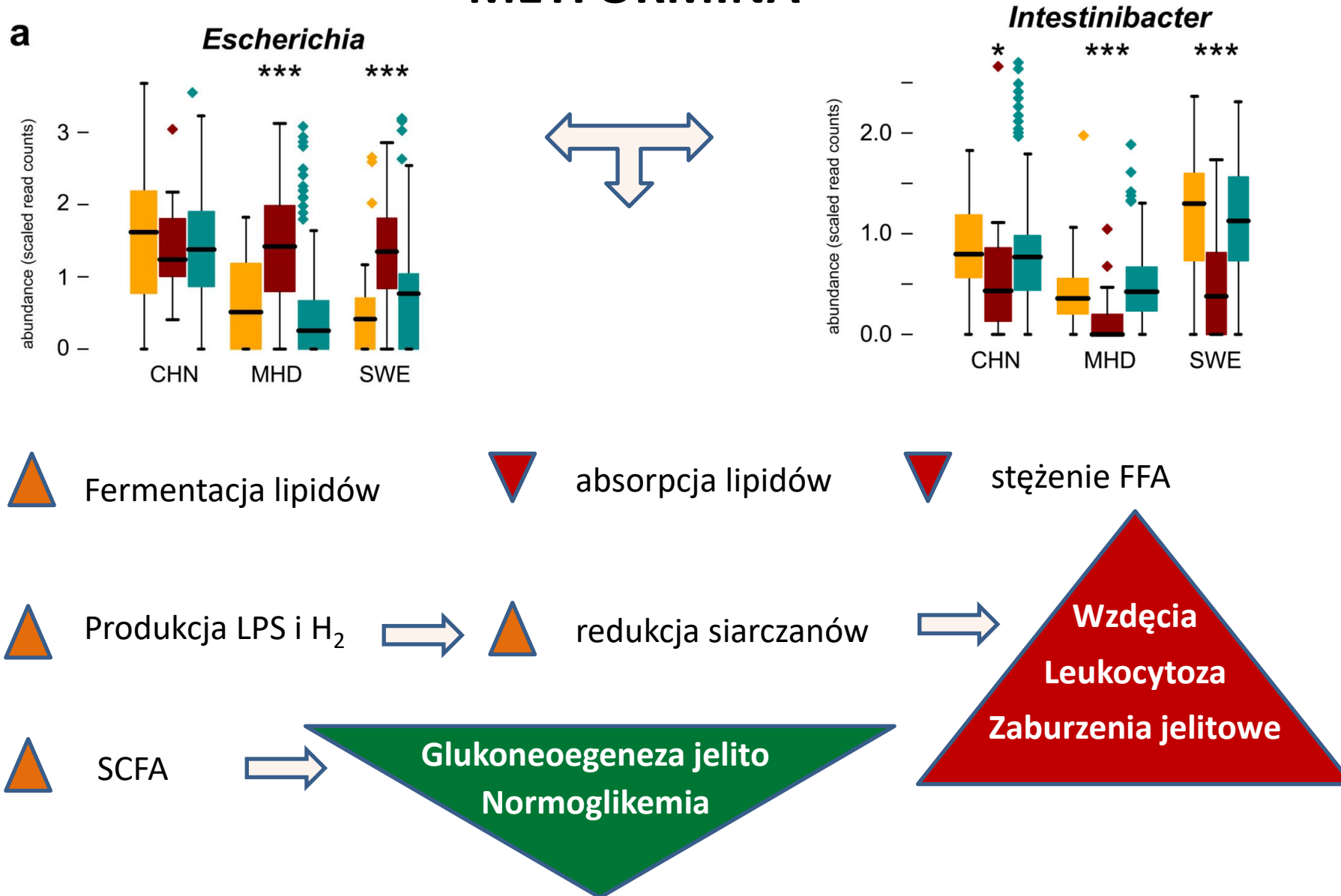

**E) Zmiana mikrobioty
≠ dysbioza**

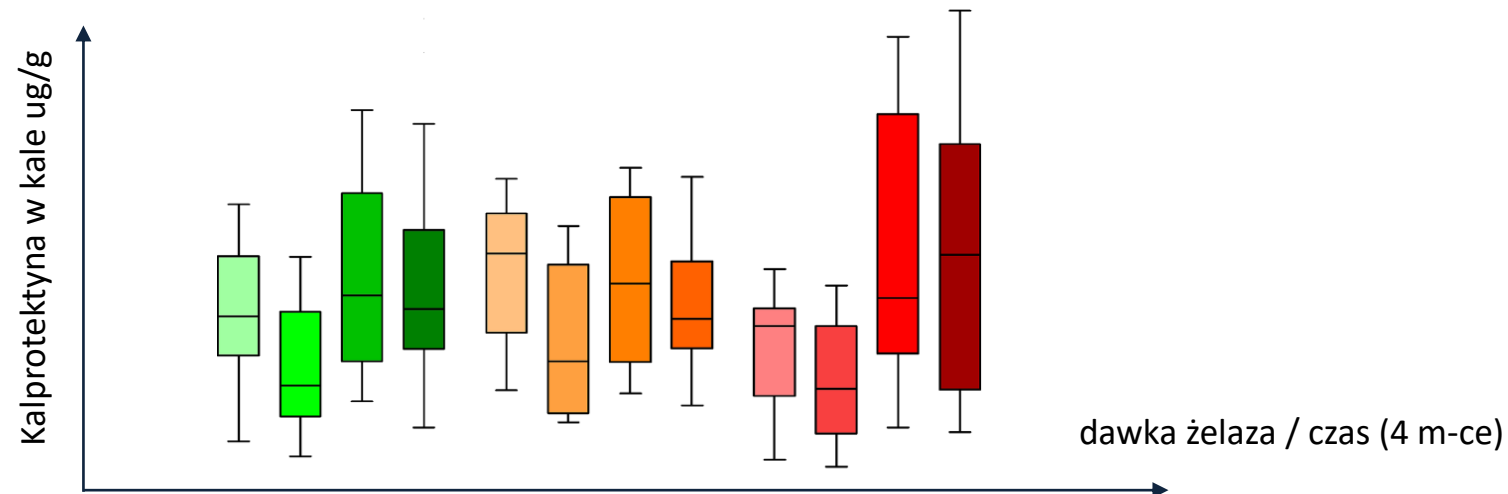
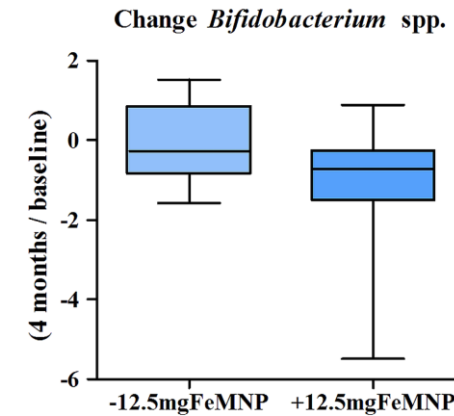
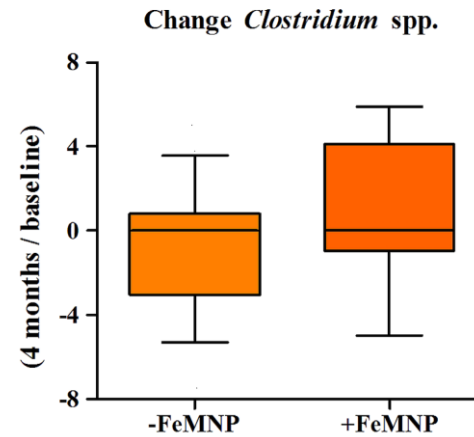
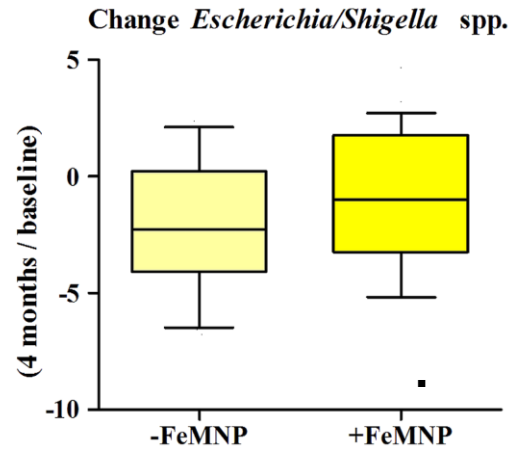
Sayers et al. Drug-microbiota interactions and treatment response: Relevance to rheumatoid arthritis.
AIMS Microbiology 2018 4(4):642-654

Spanogiannopoulos P et al. The microbial pharmacists within us: a metagenomic view of xenobiotic metabolism.
Nat Rev Microbiol. 2016 ;14(5):273-87

METFORMINA

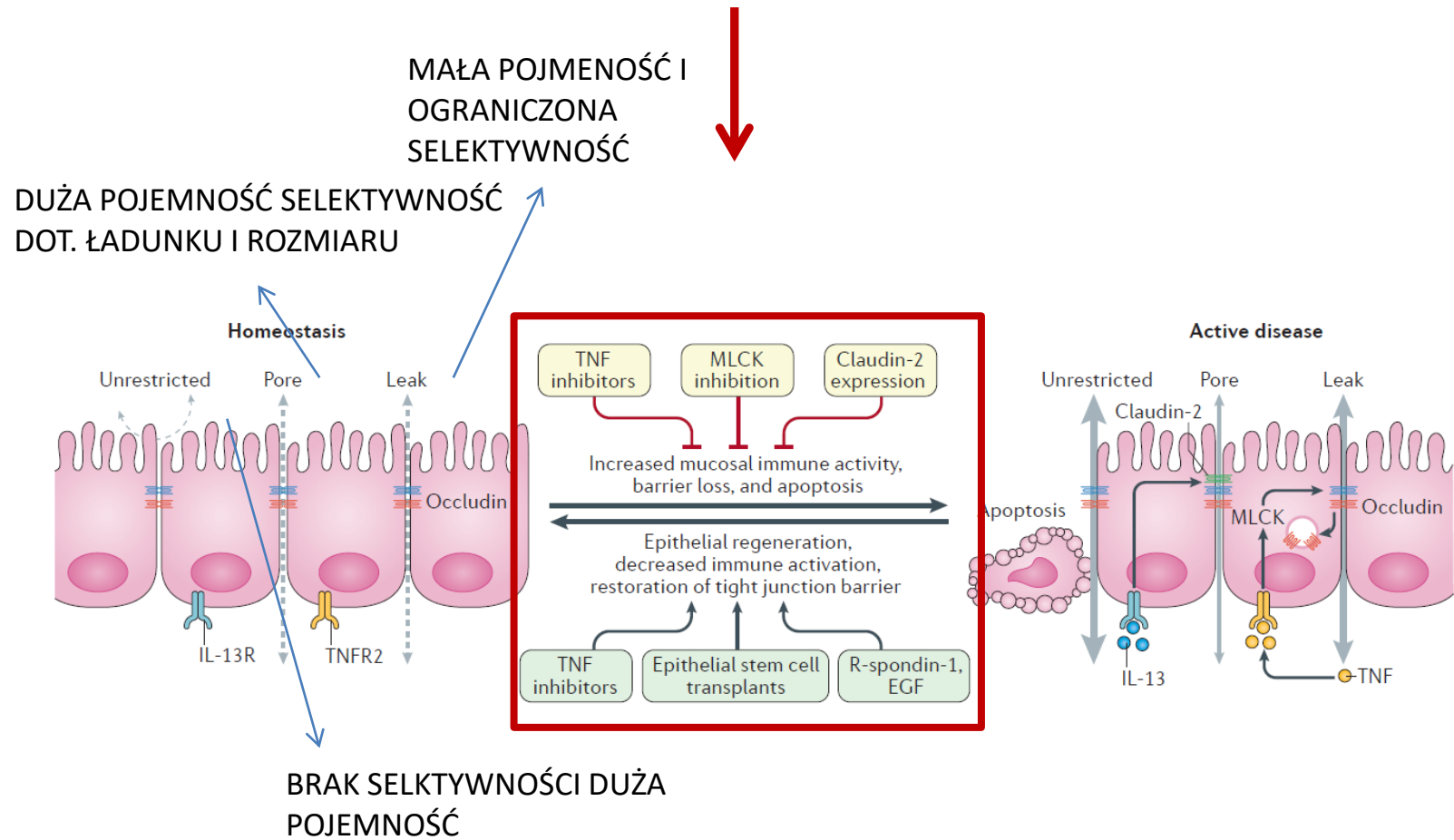
ŻELAZO (Fe) + ANTYBIOTYK =

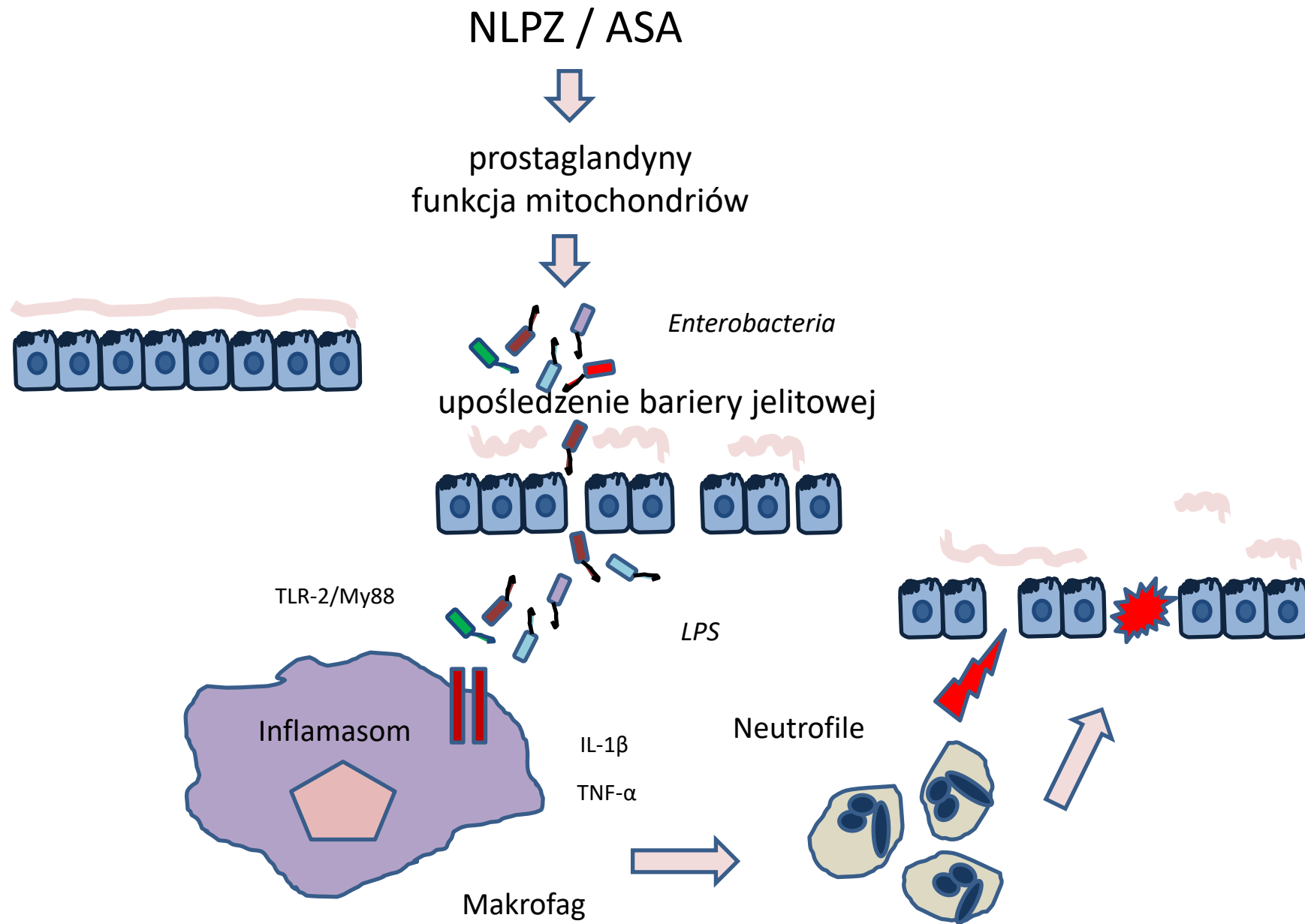

Jaeggi et al. Iron fortification adversely affects the gut microbiome, increases pathogen abundance and induces intestinal inflammation in Kenyan infants. *Gut*. 2015; 64(5):731-42.

Paganini et al. Iron-containing micronutrient powders modify the effect of oral antibiotics on the infant gut microbiome and increase post-antibiotic diarrhoea risk: a controlled study in Kenya *Gut*. 2019 Apr;68(4):645-653.

POTENCJALNE PUNKTY UCHWYTU DLA LEKÓW WPŁYWAJĄCYCH NA BARIERĘ JELITOWĄ

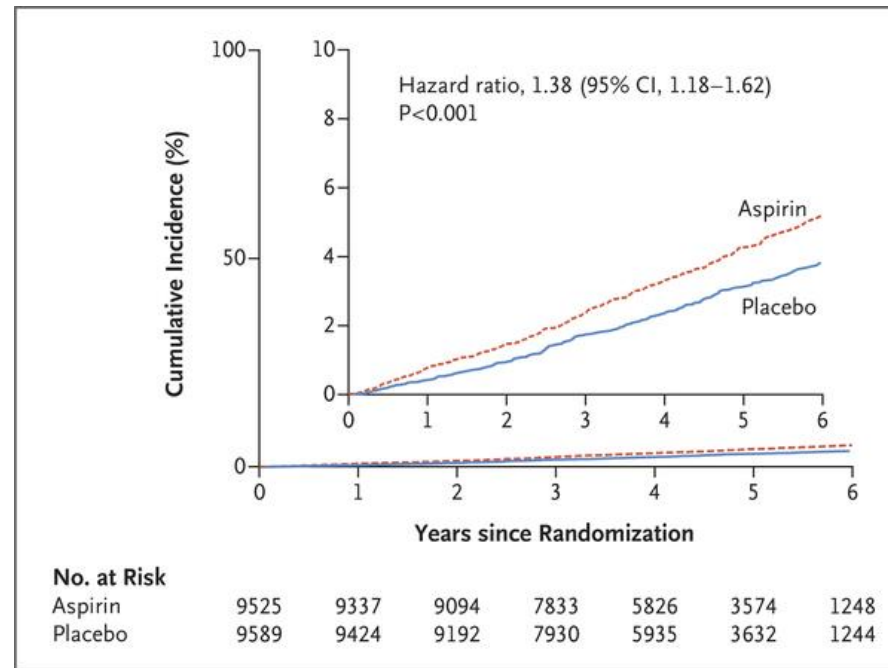

ASPREE (Aspirin in Reducing Events in the Elderly)

Brak korzyści małej dawki aspiryny u zdrowych osób > 65 r.ż
w prewencji choroby wieńcowej, wzrost (all-cause) śmiertelności

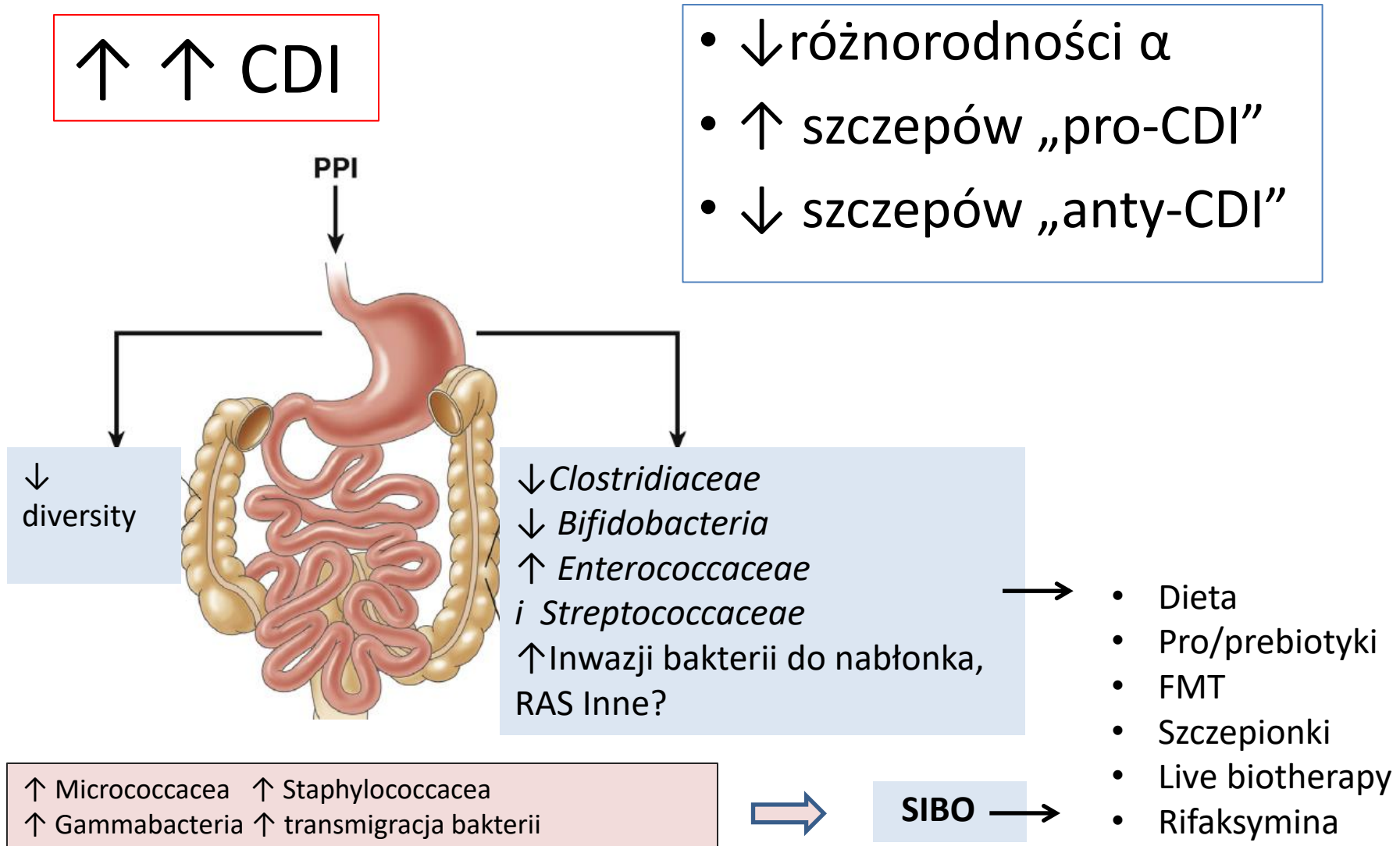
Istotny wzrost ryzyka krwawienia z przewodu pokarmowego

McNeil et al. Effect of Aspirin on Disability-free Survival in the Healthy Elderly. *N Engl J Med.* 2018; 379 (16): 1499-1508
McNeil et al. Effect of Aspirin on All-Cause Mortality in the Healthy Elderly. *N Engl J Med.* 2018; 379(16): 1519-1528
McNeil et al. Effect of Aspirin on Cardiovascular Events and Bleeding in the Healthy Elderly 1509-1518

Marlicz et al. Nonsteroidal anti-inflammatory drugs, proton pump inhibitors, and gastrointestinal injury: contrasting interactions in the stomach and small intestine. *Mayo Clin Proc* 2014; 89(12):1699-709

Mikrobiom jelitowy vs. PPIs w badaniach

COMPASS trial (PPI działania niepożądane)

- 17,598 pacjentów 2013-2016
- 580 ośrodków w 3 krajach
- Follow-up 2.98 lata
- 52,532 pacjent/lat follow up

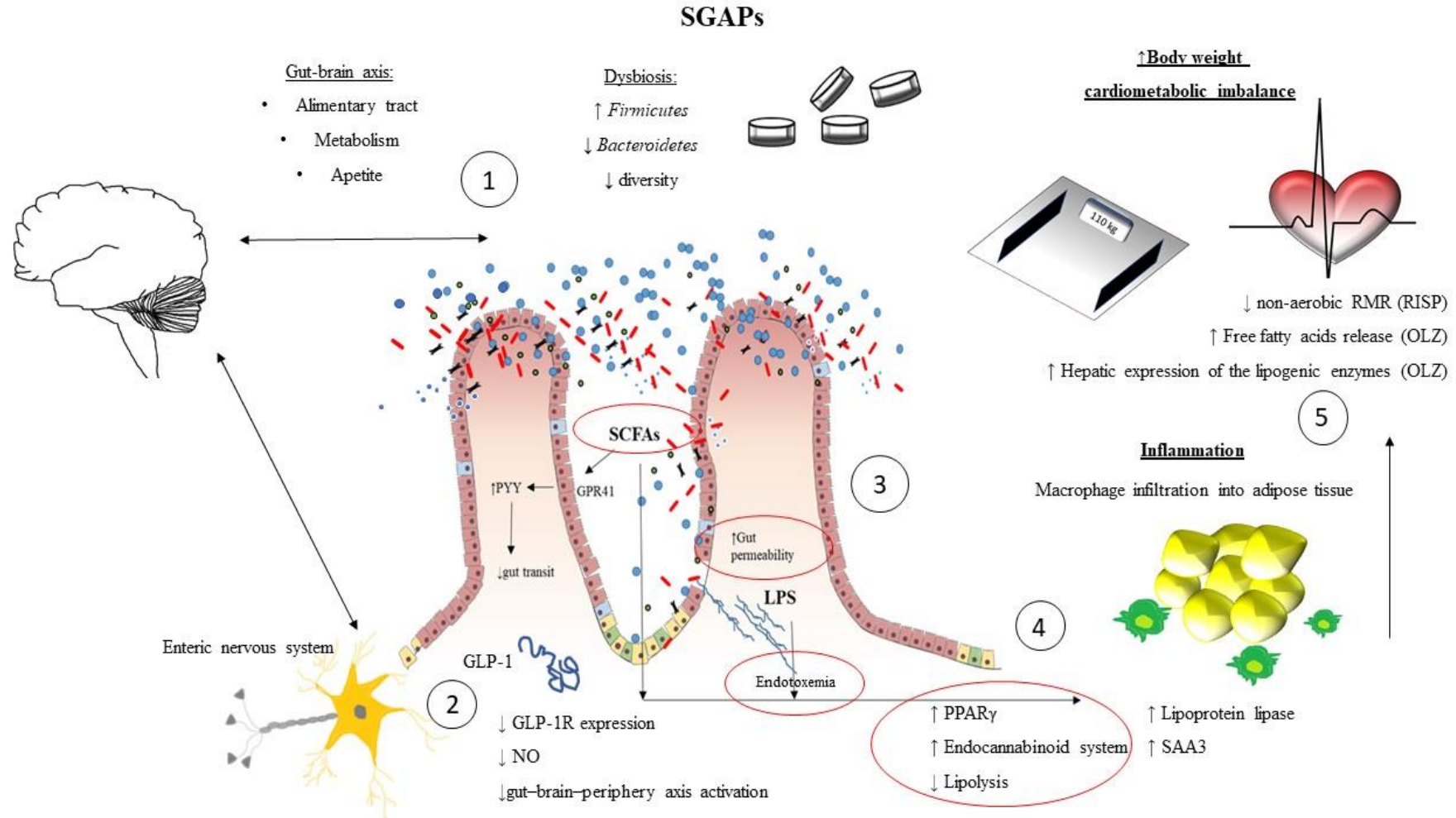
Zapalenie płuc, złamania, zakażenia jelitowe, *Clostridium difficile*, udar mózgu, choroba wieńcowa, demencja, nowotwory, śmiertelność, COPD, cukrzyca, ryzyko hospitalizacji

PPI zwiększają ryzyko statystycznie tylko dla:

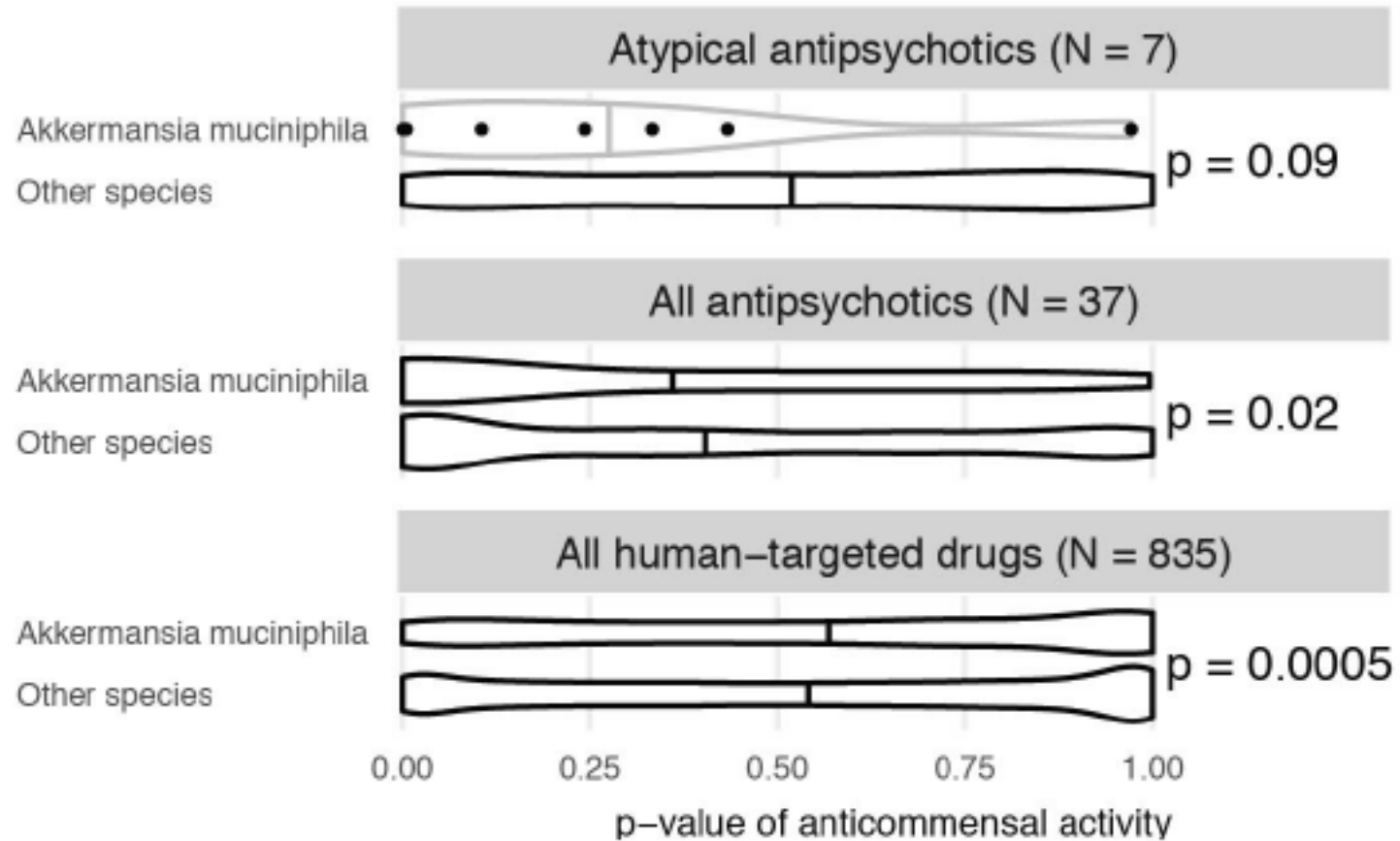
Clostridium difficile (OR 2.26 (0.70 – 7.34) p = 0.18

Pozostałe zakażenia jelitowe (OR 1.33 (1.01 – 7.75) p = 0.04

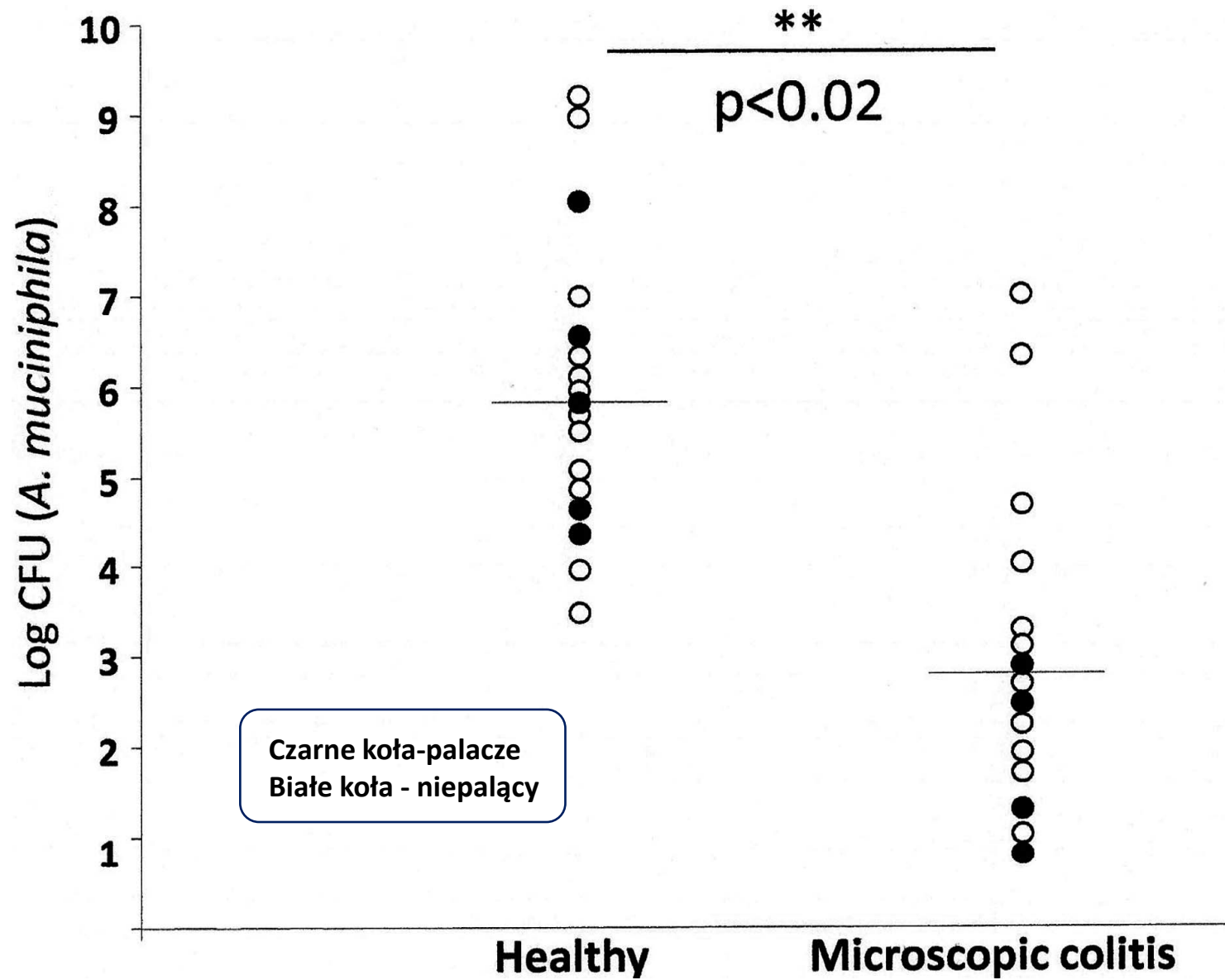
LEKI ANTYPSTYCHOTYCZNE – MIKROBIOTA

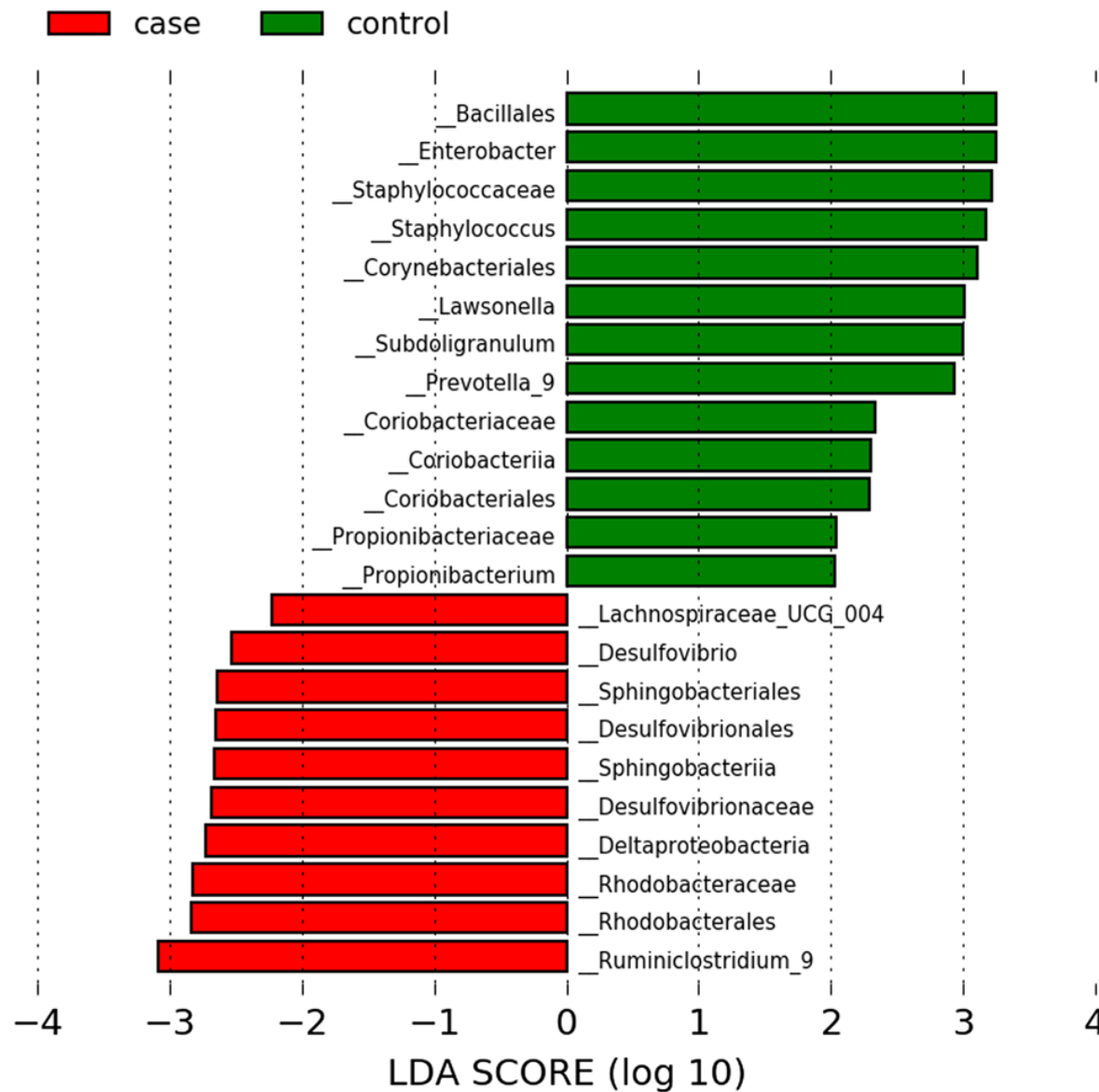

Akkermansia muciniphila – gatunek ultrawrażliwy

U osób z chorobą afektywną dwubiegunową *A. muciniphila* zmniejszała swoją liczebność istotnie szybciej w porównaniu do innych szczepów jednak tylko wtedy kiedy podawane były leki antypsychotyczne

Wzrost liczby bakterii redukujących siarczyn

Spadek liczby *Faecalibacterium prausnitzii*; *Ackermansia muciniphila*.

w biopsjach jelita (!) od chorych z MC

Mikroskopowe zapalenie jelita grubego – objawy

- Przewlekła, wodnista biegunka (> 10 x dobę - $\frac{1}{3}$ w nocy)
  - Ból brzucha (ok. 50 %)
  - Wzdęcie, nudności, nietrzymanie stolca (zaparcia)
  - Spadek masy ciała (ok. 10%)
  - Inne choroby autoimmunologiczne (celiakia)
  - Nakładanie się z IBS (50-70% a w RCT 28-65%) / poor QoL
- ✓ 10 : 100 000 p/y
  - ✓ Kobiety 6-7 dekada życia

Obraz kliniczny

Variable	Cases	Controls	p-value
Age at recruitment [years]	61.9 [56.2–65.4]	58.6 [50.5–63.8]	5×10^{-15}
Body mass index	26.6 [23.7–29.6]	26.7 [24.1–29.9]	0.195
Townsend Deprivation Index	-2.03 [-3.55 to 0.28]	-2.27 [-3.70 to 0.23]	0.171
Female 	65.6% [317/483]	54.2% [244 531/450 616]	5×10^{-7}
Current smoker 	14.7% [71/483]	10.4% [46 792/450 616]	0.003
Coeliac disease 	3.3% [16/483]	0.4% [1991/450 616]	7×10^{-10}
IBD 	9.5% [46/483]	0.8% [3896/450 616]	2×10^{-32}
Using PPIs 	20.3% [98/483]	10.3% [46 397/450 616]	9×10^{-11}
Using SSRIs	5.8% [28/483]	4.0% [18 003/450 616]	0.048
Using NSAIDs	28.4% [137/483]	26.3% [118 687/450 616]	0.326
Using statins	19.7% [388/483]	16.3% [73 365/450 616]	0.048

Disease for which genetic risk score derived	Mean [95% CI] score for microscopic colitis patients	Mean [95% CI] score for controls	p value
Crohn's disease	0.9688 [0.9632–0.9739]	0.9634 [0.9632–0.9636]	0.035
Ulcerative colitis	0.9928 [0.9859–0.9997]	0.9890 [0.9888–0.9892]	0.261
IBD	0.9286 [0.9237–0.9335]	0.9230 [0.9229–0.9231]	0.019

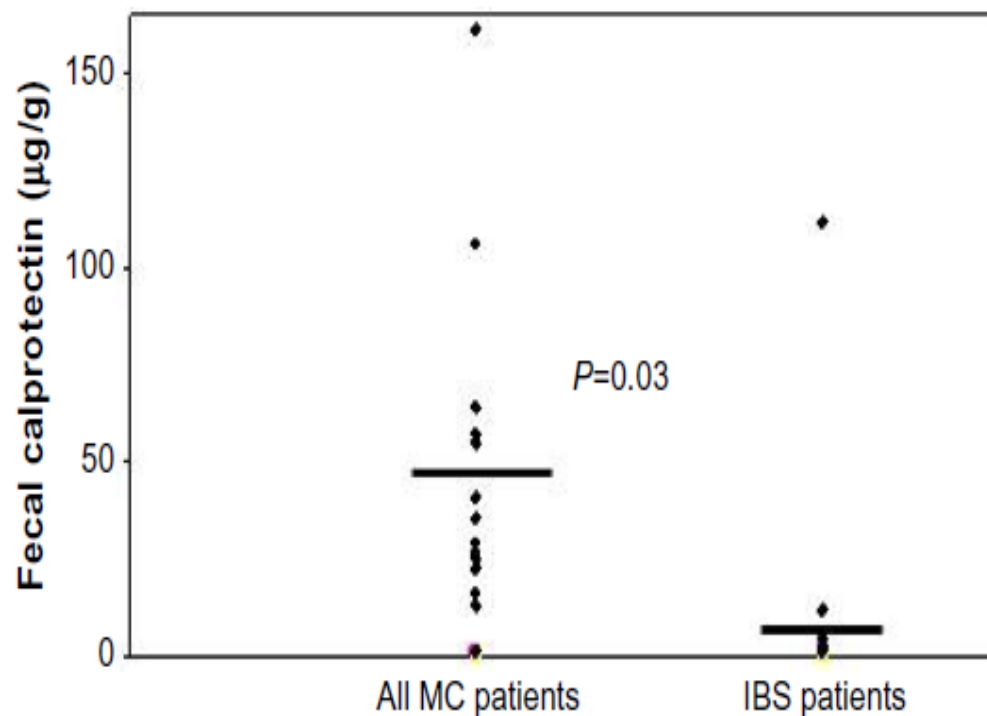
Green et al., Genome-Wide Association Study of Microscopic Colitis in the UK Biobank Confirms Immune-Related Pathogenesis *Journal of Crohn's and Colitis* 2019, 104

Leki uczestniczące w patogenezie MC

Silne dowody	+/-	Słabe dowody
Acarbose [40]	Carbamazepine [41–43]	Cimetidine [45]
Aspirin and NSAIDs [46–51]	Celecoxib [52]	Gold salts [53]
Clozapine [54]	Duloxetine [55]	Piascledine [56]
Entocapone [57]	Fluvastatin [52]	Pembrolizumab [58]
Flavonoids ^a [39, 52, 59–62]	Flutamide [53, 63]	Topiramate [92]
Lansoprazole [64–68]	Oxetorone [69, 70]	Angiotensin-converting enzyme inhibitors [86]
Omeprazole/esomeprazole [71]	Modopar ^{® b} [73]	Bisphosphonates [34]
Ranitidine [72]	Paroxetine [41]	Angiotensin II receptor blockers [52]
Sertraline [39, 41, 52]	Simvastatin [83]	β -Blockers [34, 52, 86]
Ticlopidine [53, 63, 74–77]	Stalevo ^{® b} [60]	

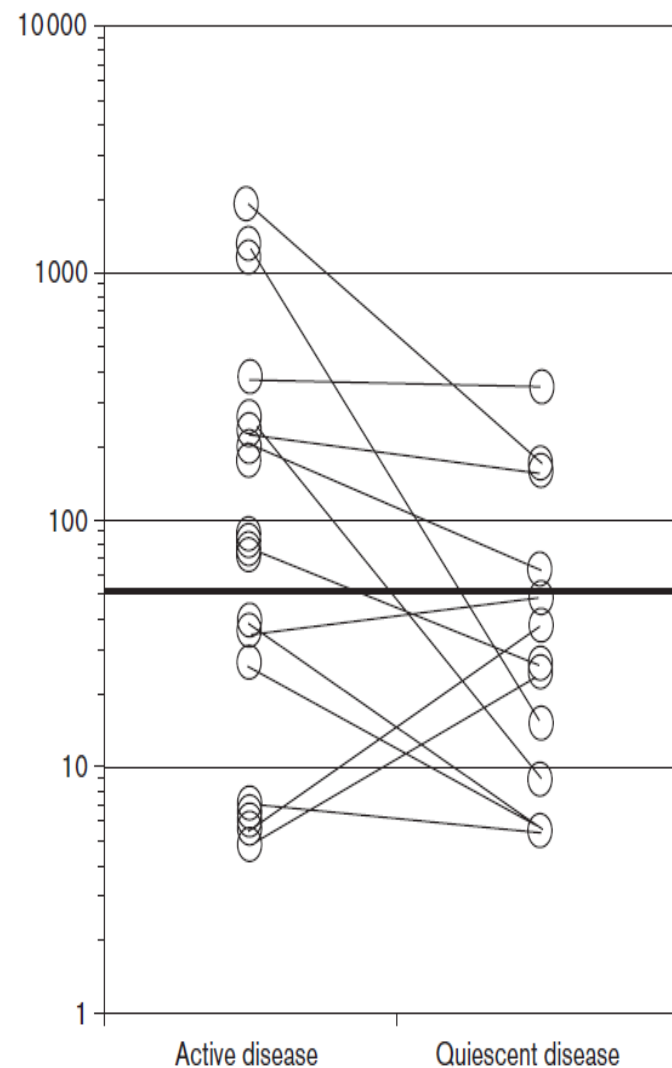
Czy kalprotektyna może pomóc różnicować IBS vs MC?

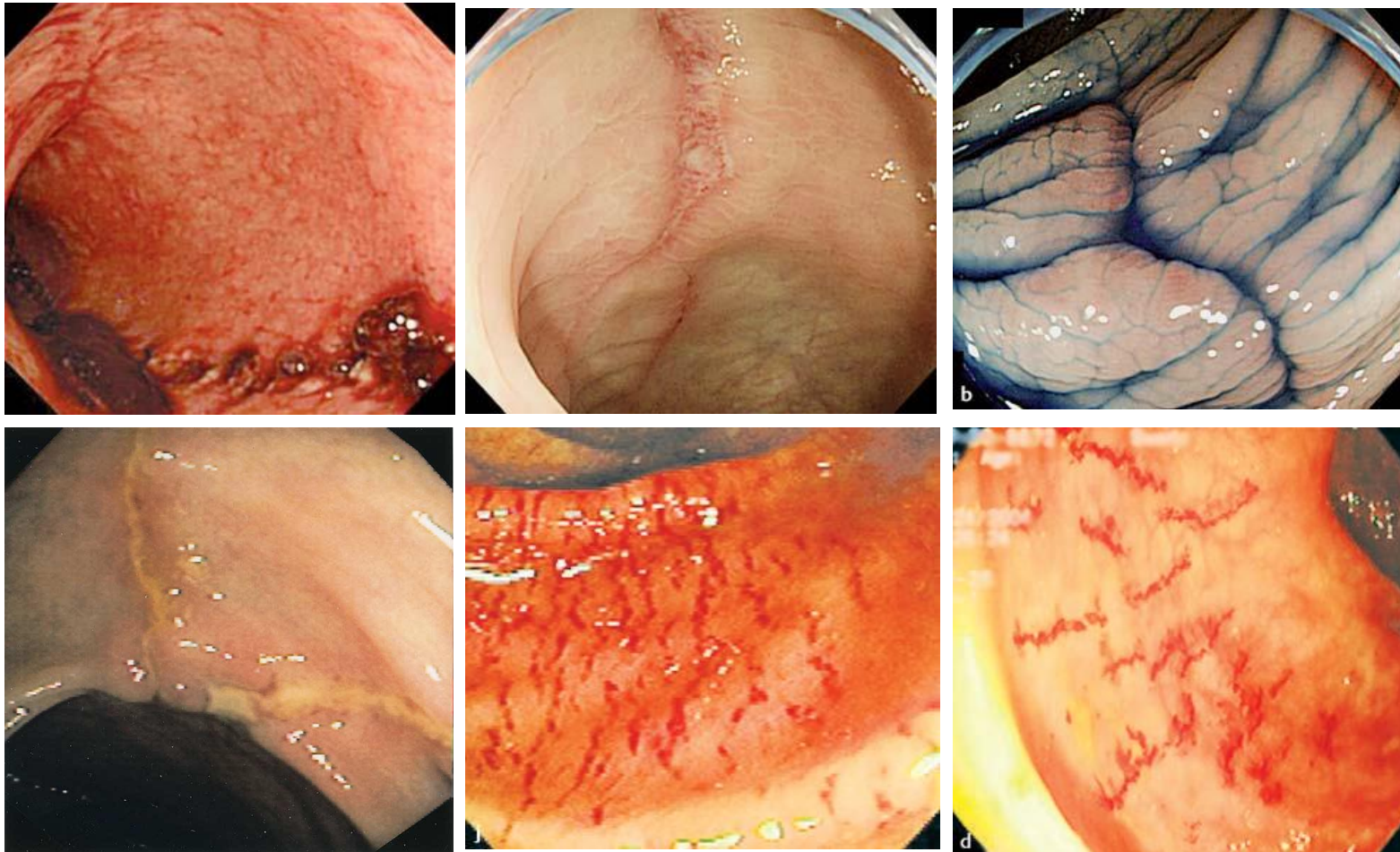

Wildt et al., Metabolic and inflammatory faecal markers in collagenous colitis
European Journal of Gastroenterology & Hepatology 2007, 19:567–574

Von Arnim et al., Fecal calprotectin: a marker for clinical differentiation
of microscopic colitis and irritable bowel syndrome [Clin Exp Gastroenterol.](#) 2016; 9

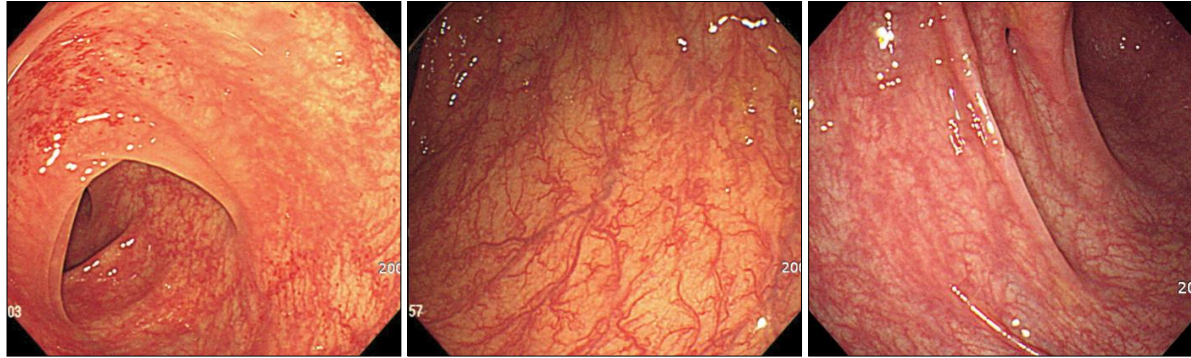
Moniuszko A, Głuszek S, Rydzewska G. Rapid fecal calprotectin test for prediction
of mucosal inflammation in ulcerative colitis and Crohn disease:
a prospective cohort study *Pol Arch Intern Med.* 2017 31;127(5):312-318

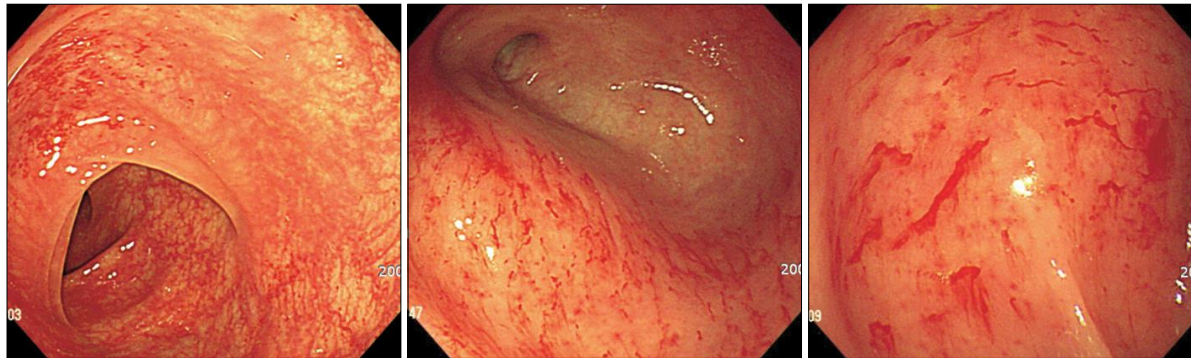

1. Nomura E, et al. Linear mucosal defects: a characteristic endoscopic finding of lansoprazole-associated collagenous colitis. *Endoscopy* 2010;42:E9-E10
2. Yusuke H, et al. Lansoprazole-associated collagenous colitis: unique presentation, similar to ischemic colitis. *Endoscopy* 2009;41:E281-E282
3. McDonnell WM, et al. Cat scratch colon. *Endoscopy* 2007; 39: 459-461
4. Kakars, et al. Colonic Ulcers Accompanying Collagenous Colitis: Implication of Non-steroidal Anti-inflammatory Drugs. *AJG* 2003;98:1834-37

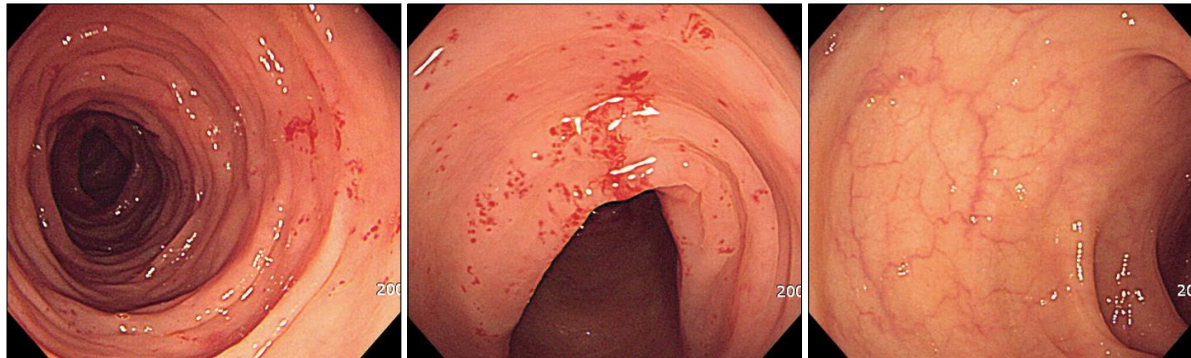

Fig. 1. A crowded vascular pattern, defined as “hypervascularity” is evident (patients 8, 13).

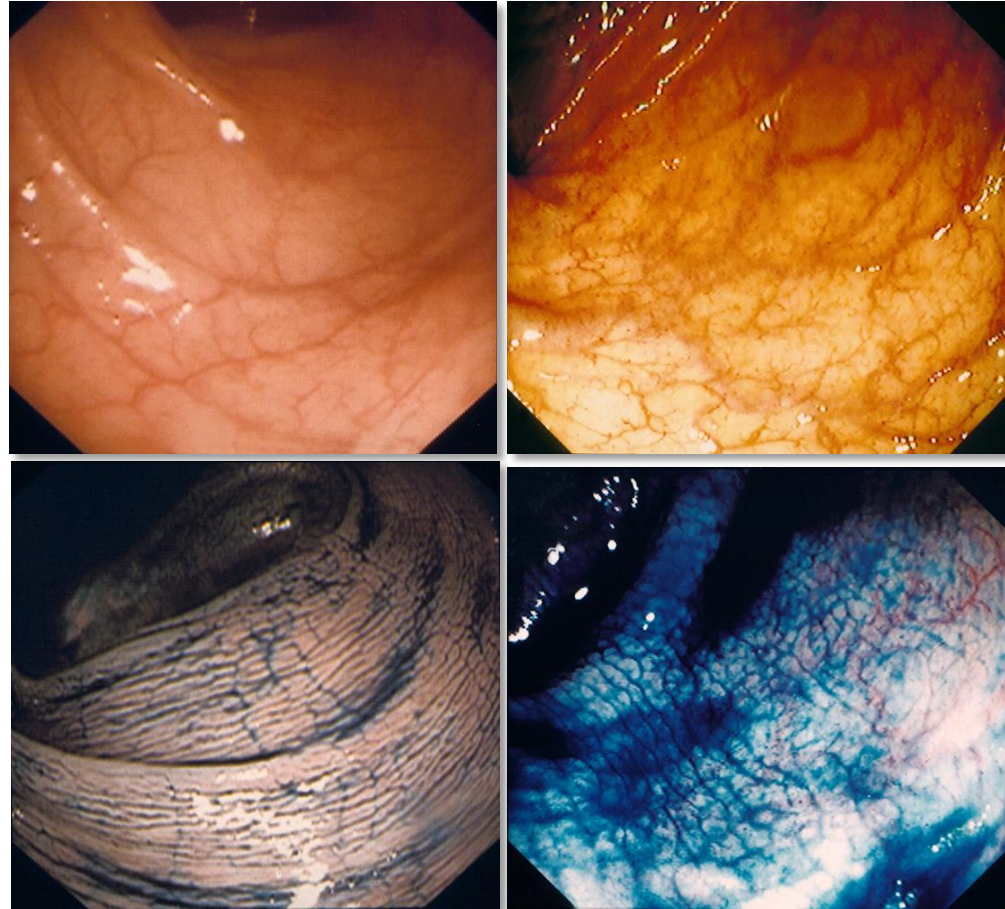

Fig. 2. Multiple areas of hemorrhage or oozing, defined as “exudative bleeding” can be seen (patient 8).

Fig. 3. Loss of normal vascular marking is evident (patient 9).

Normal colon and CC before and after spraying with indigo-carmine

Suzuki G, et al. Usefulness of colonoscopic examination with indigo carmine in diagnosing microscopic colitis. *Endoscopy*. 2011; 43(12): 1100-4.

Dania

Zmiany endoskopowe

25 (LC) -37 (CC) % pacjentów z MC

- ✓ Ubytki nabłonka, przetarcia, maceracje
- ✓ zaciągnięcia nabłonka, zmiany bliznowate
- ✓ przekrwienia (erythema) + obrzęk błony śluzowej
- ✓ nadżerki, zmiany naczyniowe

Wielka Brytania

Pacjenci (n=540) z de novo rozpoznanym MC w latach 2010 to 2015
Zmiany endoskopowe makroskopowe - 16.5% > CC

MC - 11.3 / 100,000 population/year,

Kobiety (70.2%)

Objawy < 6 m-cy: spadek masy, ból brzucha.

W wywiadzie: IPP, statyny, NLPZ

Zmiany w prawej i lewej połowie - 98.2% (biopsja)

Odbytnica - 88.7% (biopsja)

Zmiany makroskopowe w kolonoskopii – systematyczny przegląd literatury

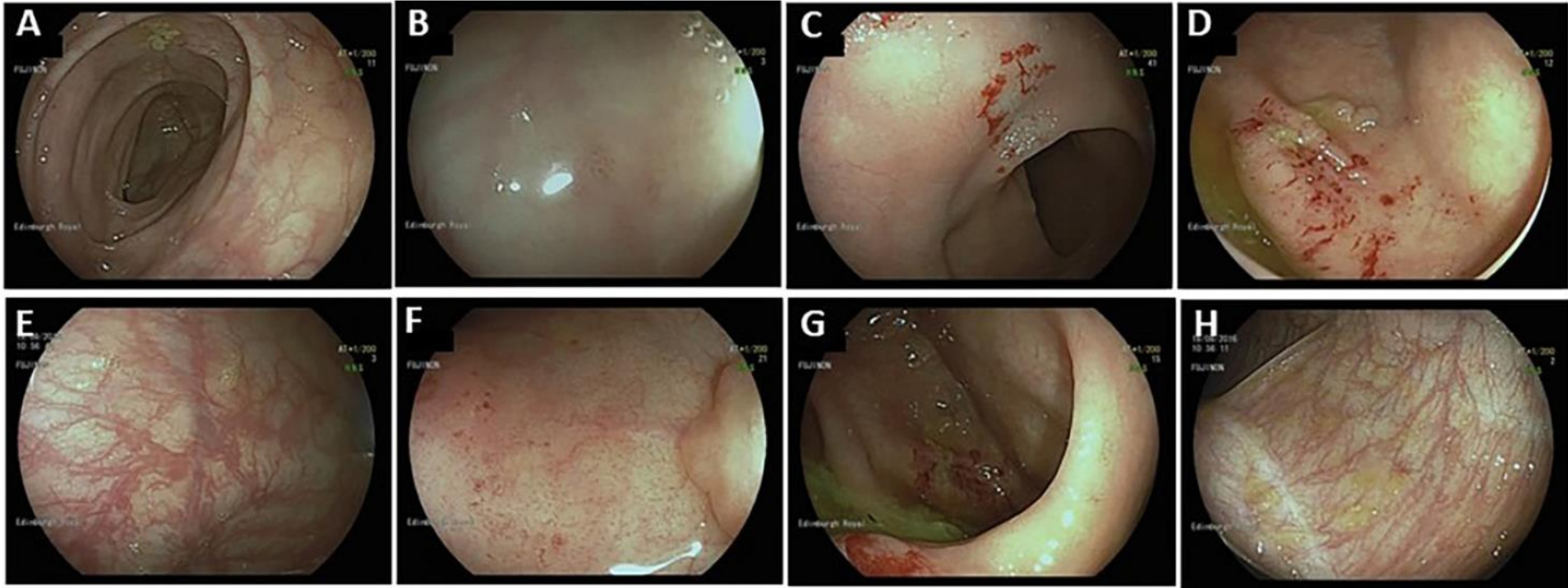
1582 pacjentów z MC / 80 artykułów.

62 prace zmiany endoskopowe w CC (41 opisy przypadków)
756 pacjentów—586 kobiet /170 mężczyzn,
Wiek 63.2 ± 13.4 lat

16 artykułów zmiany endoskopowe w LC (7 opisy przypadków)
779 patients—539 kobiet / 240 mężczyzn
Wiek 55.6 ± 17.0 lat)

7 artykułów (1 case report) unspecified MC
47 pacjentów – 34 kobiet / 13 mężczyzn;
Wiek 61.2 ± 10.8 years.O

0 - Prawidłowe makroskopowo jelito	norma, niespecyficzne zmiany
1 – Zmiany anatomiczne	brak haustracji, sztywne jelito, zwężenia
2 – Zmiany śluzówkowe	erythema, czerwone punkty, przekrwienie, obrzęk, nadżerki, kruchość, błony rzekome krwawienie kontaktowe, granulowana błona, mozaika
3– Zmiany naczyniowe	zatarty, brak rysunku naczyniowego, hyperwaskularyzacja, minimalne zaburzenia przebiegu naczyń
4 – Zmiany śluzówkowe i podśluzówkowe	owrzodzenie, poszarpana śluzówka, koci pazur ‘catch scratch colon”, przetarcia – ‘tears’
5 – Zmiany mieszane (mixed pattern)	2 lub więcej zmiany jak powyżej
6 – Zmiany obejmujące całą ścianę	Duże podłużne owrzodzenia, pneumatyza, colitis, perforacja

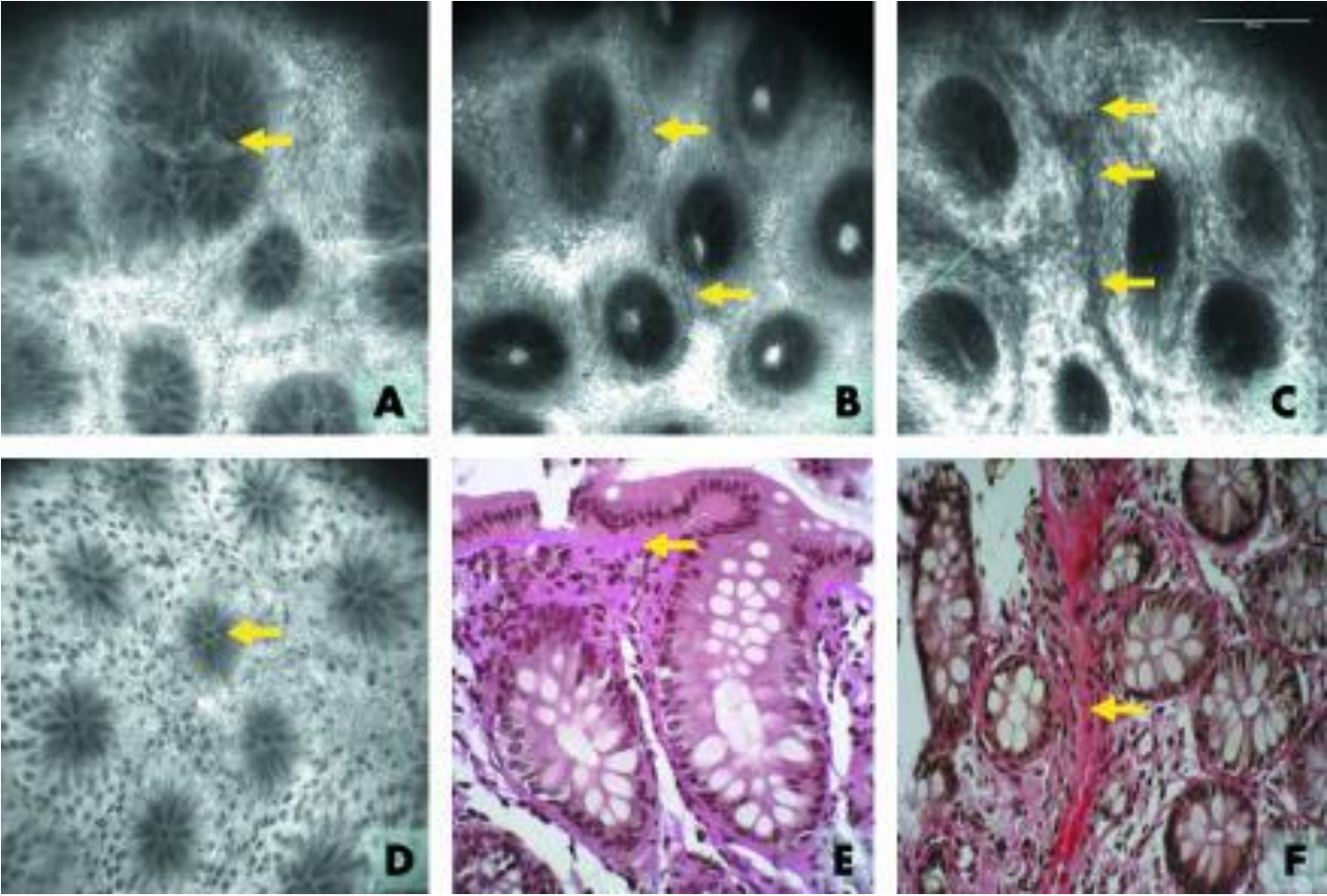
Marlicz et al. Endoscopic findings and colonic perforation in microscopic colitis: a systematic review. Dig Liv Dis, 2017

Types of macroscopic findings reported in patients with MC.

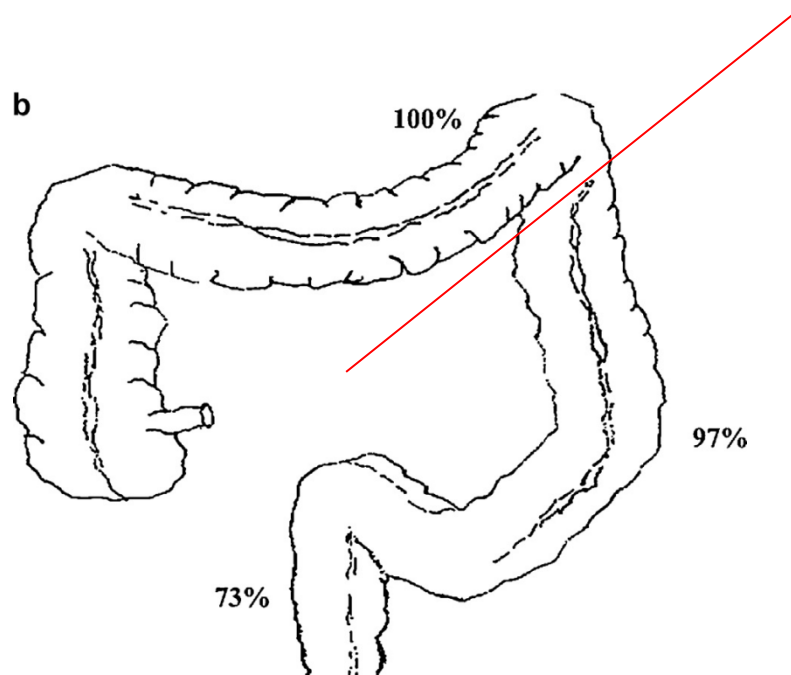
Category of macroscopic findings	Total number of patients
0: Macroscopically normal colon	2
1: Changes to gross anatomy	4
2: Mucosal changes	122
3: Vascular pattern changes	5
4: Mucosal and submucosal defects	7
5: Mixed pattern	472
6: Severe transmural inflammation	4

Patients with CC	Patients with LC	Number of studies
0	1	1
4	0	1
75	25	42
5	0	5
6	1	7
259	208	28
4	0	1

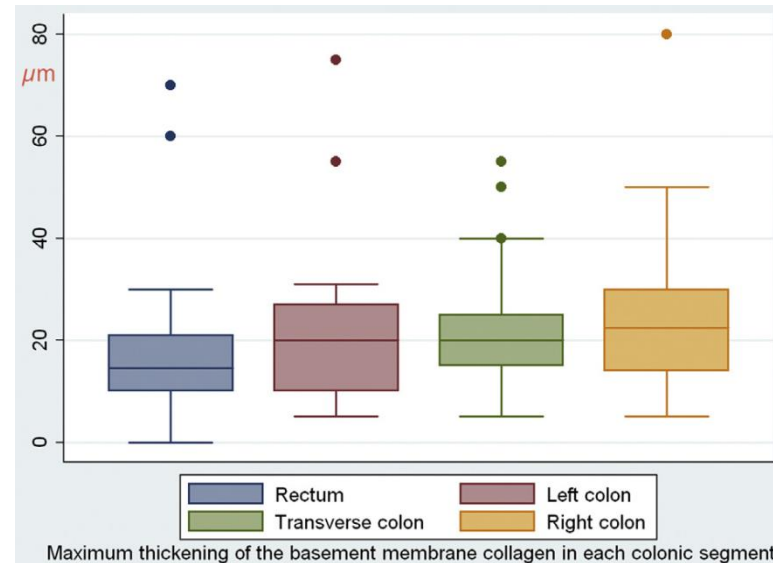
In vivo diagnosis of collagenous colitis by confocal endomicroscopy.

Over 90% of cases of Microscopic Colitis can be diagnosed by performing a short colonoscopy

Rozpoznanie MC (lewa lub prawa)
Różnicowanie LC i CC (prawa)

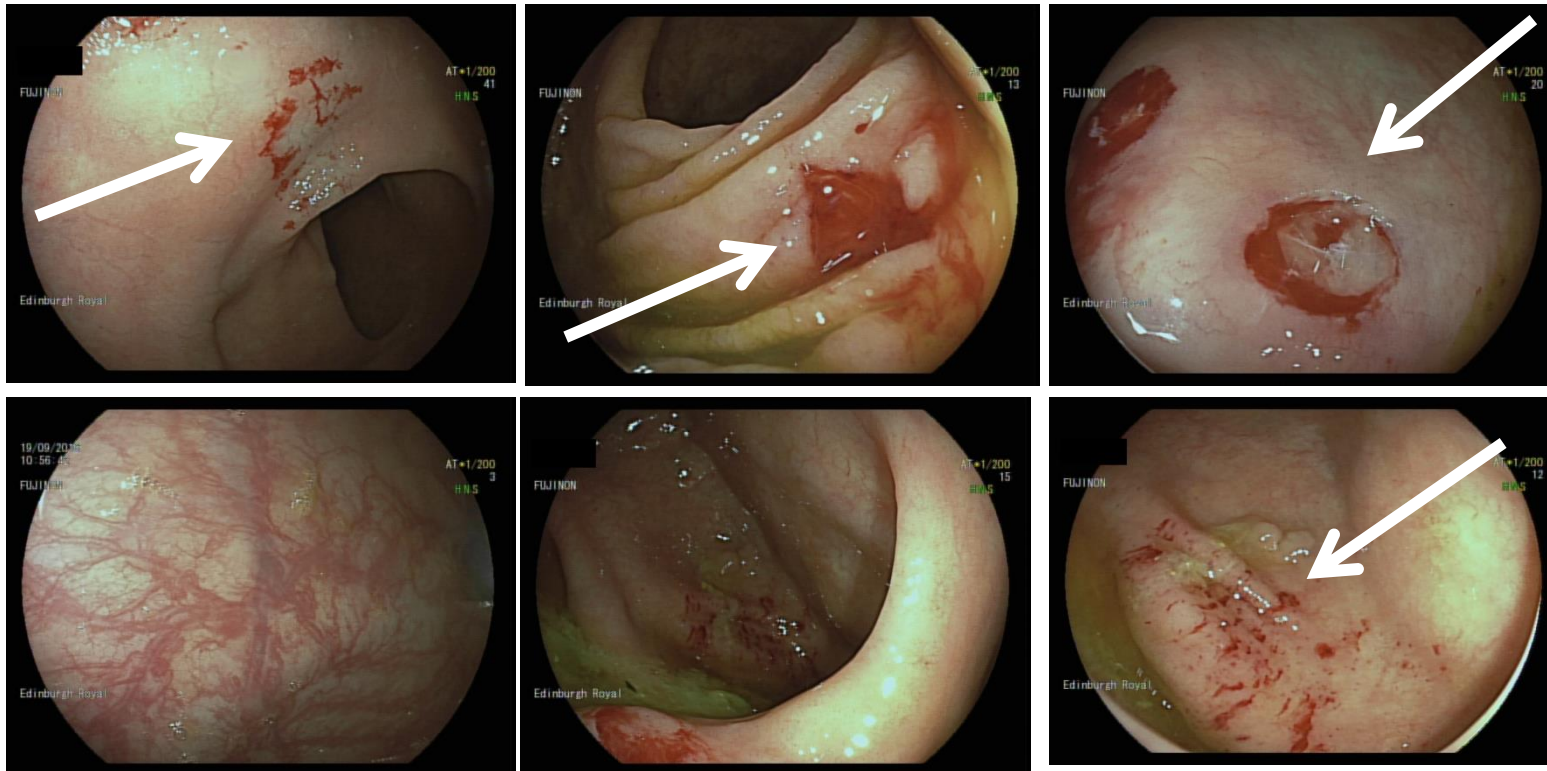
Warstwa kolagenu w różnych partiach okrężnicy (% rozpoznania CC)

Macaigne et al.: Over 90% of cases of Microscopic Colitis can be diagnosed by performing a short colonoscopy. Clinics and Research in Hepatology and Gastroenterology, 2017; 41; 333-340

Marlicz et al. Endoscopic findings and colonic perforation in microscopic colitis: a systematic review. Dig Liv Dis, 2017

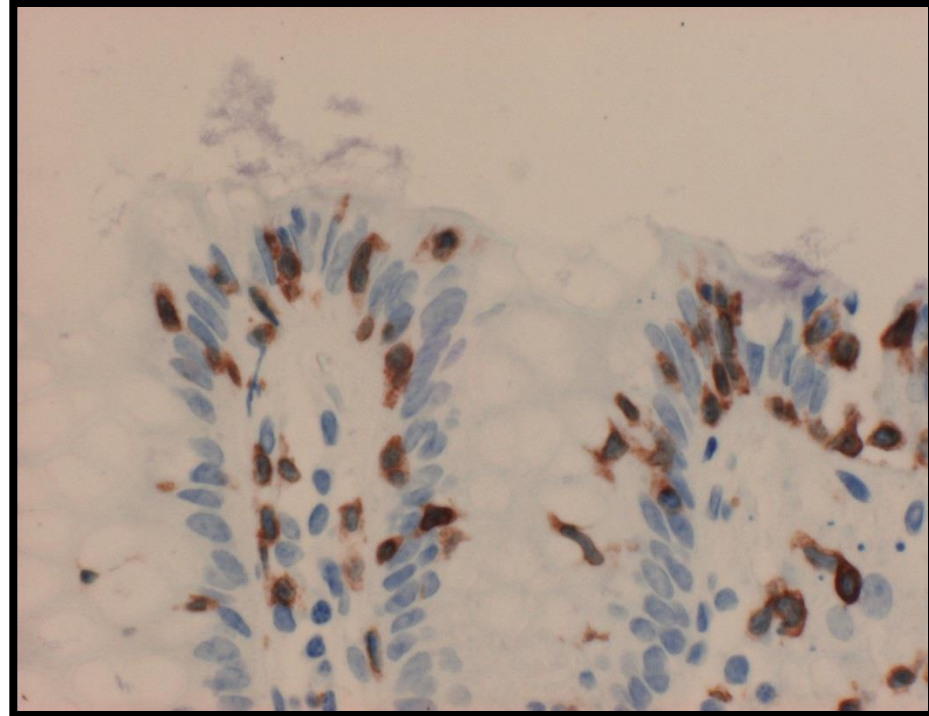
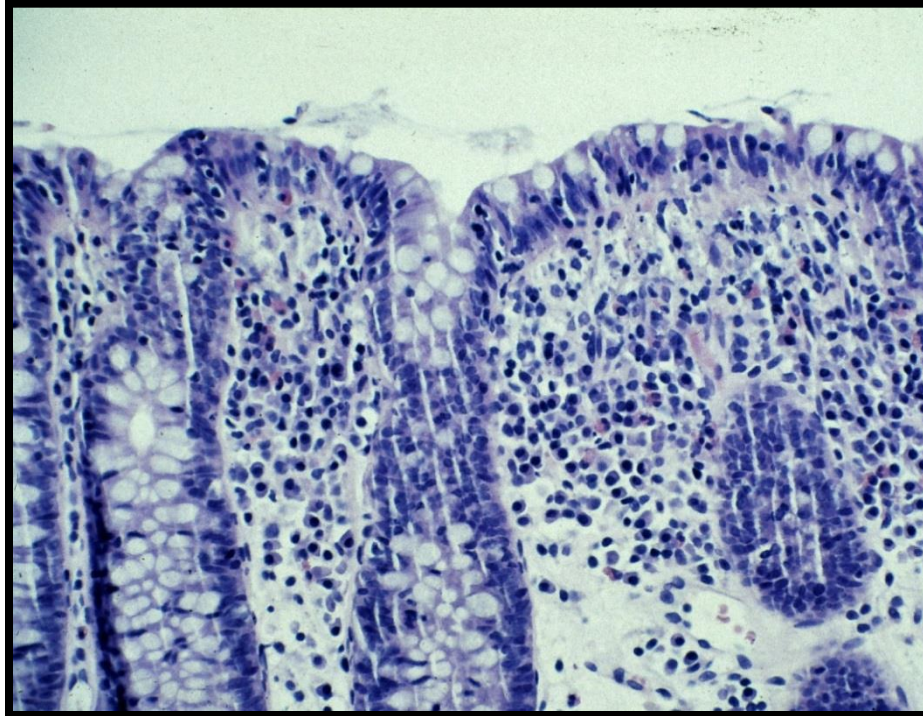
Over 90% of cases of Microscopic Colitis can be diagnosed by performing a short colonoscopy

Macaigne et al.: Over 90% of cases of Microscopic Colitis can be diagnosed by performing a short colonoscopy. Clinics and Research in Hepatology and Gastroenterology, 2017; 41; 333-340

Marlicz et al. Endoscopic findings and colonic perforation in microscopic colitis: a systematic review. Dig Liv Dis, 2017

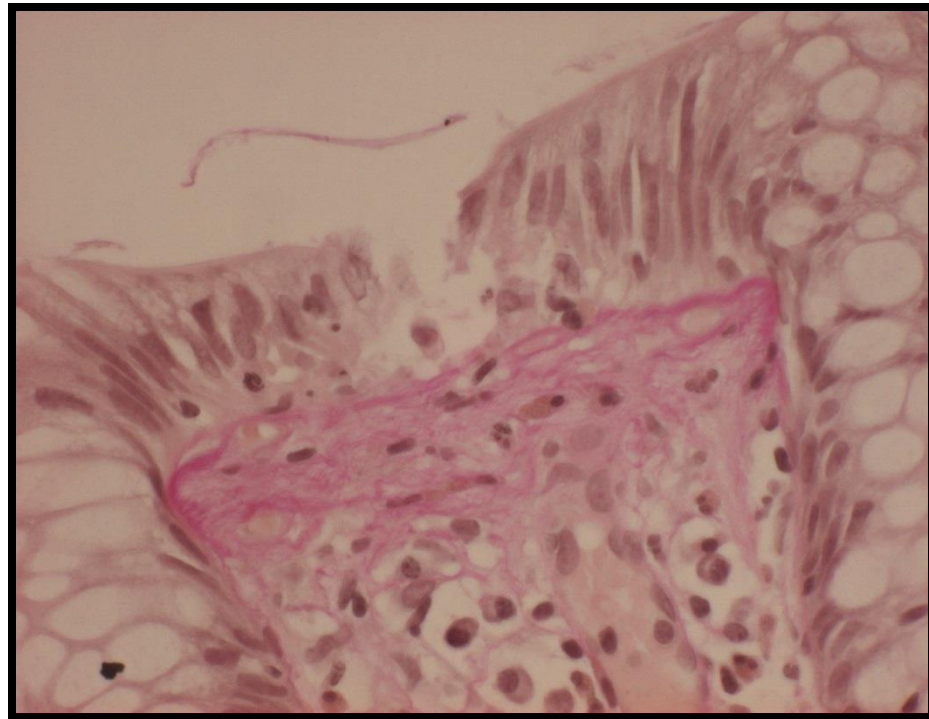
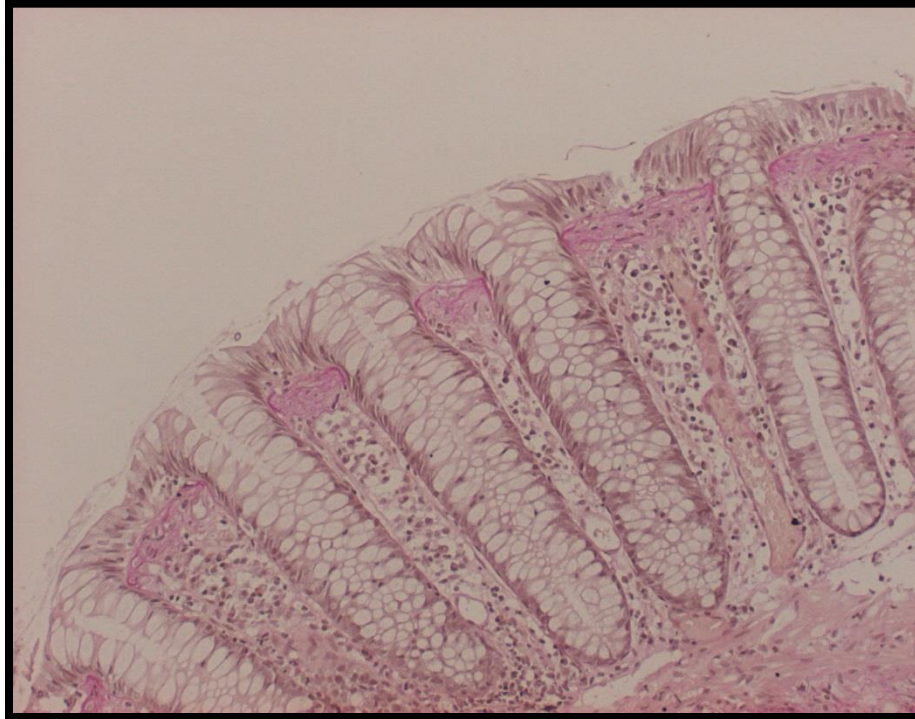
Limfocytowe zapalenie jelita grubego - histopatologia

1. IELs ≥ 20 na 100 komórek nabłonkowych
2. Warstwa kolagenu pod nabłonkiem $<10 \mu\text{m}$
3. Komórki zapalne w blaszce właściwej
4. Ubytki nabłonka

Kolagenowe zapalenie jelita grubego - histopatologia

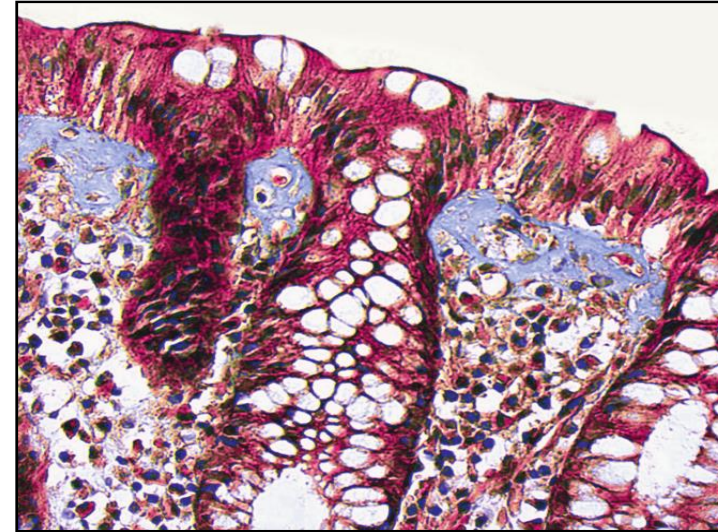
1. Podnabłonkowa warstwa kolagenu $\geq 10 \mu\text{m}$
2. Zapalenie (nacieki z komórek limfoidalnych) w blaszce właściwej
3. Ubytki nabłonka

'Microscopic' colitis

Read et al, Gastroenterology, 1980

- Masson's trichrome

CG Lindström, Path Europ 1976;11:87-89

- Van Gieson stain

A Koulaouzidis et al. Endoscopy 2006; 38: 549

Image 1 Colonic mucosa in collagenous colitis. Note that the deeper border of the collagenous table appears irregular using a trichrome stain (Masson trichrome, x40).

MC not otherwise specified (MCNOS)

Undefined MC (uMC)

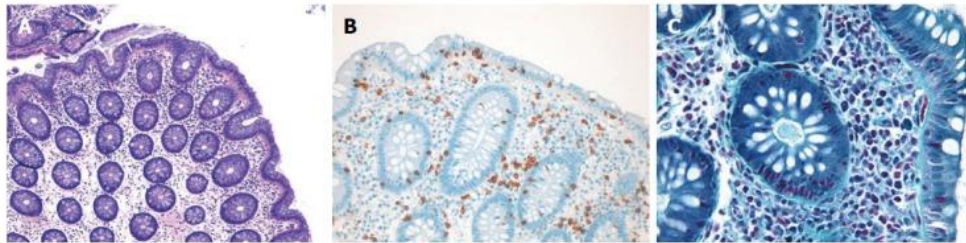
Paucicellular colitis

minimal change colitis

MC with giant cells

Incomplete Microscopic colitis (iMC)

Guagnozzi D et al. Towards a new paradigm of microscopic colitis: Incomplete and variant forms. *World J Gastroenterol.* 2016 Oct 14;22(38):8459-8471

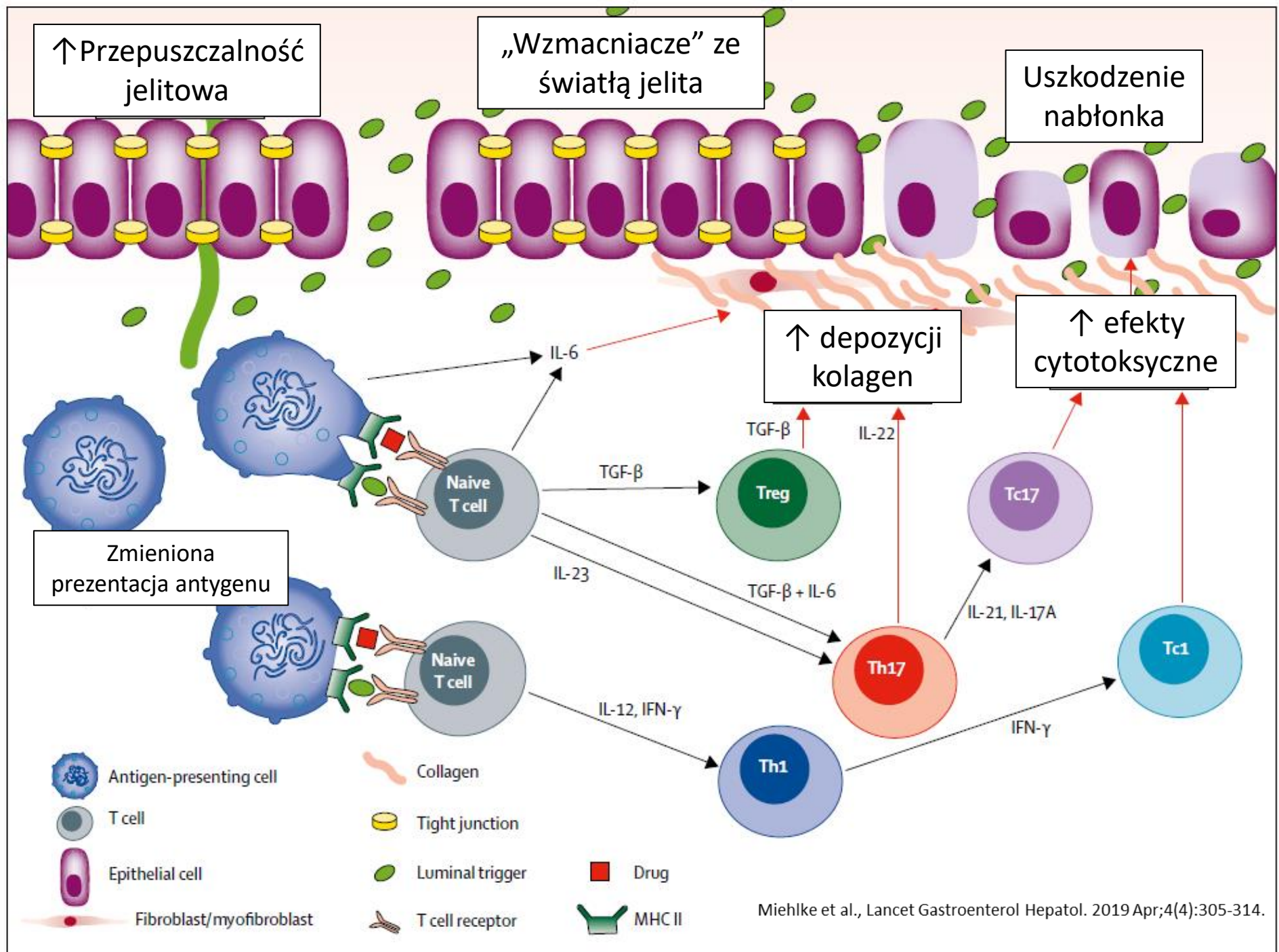
Lahgner C et al. and Working Group of Digestive Diseases of the European Society of Pathology (ESP) and the European Microscopic Colitis Group. Histology of microscopic colitis – review with a practical approach for pathologist. *Histopathology*, 2015; 66 (5): 613-26

Mikroskopowe zapalenie jelita grubego – przyczyna

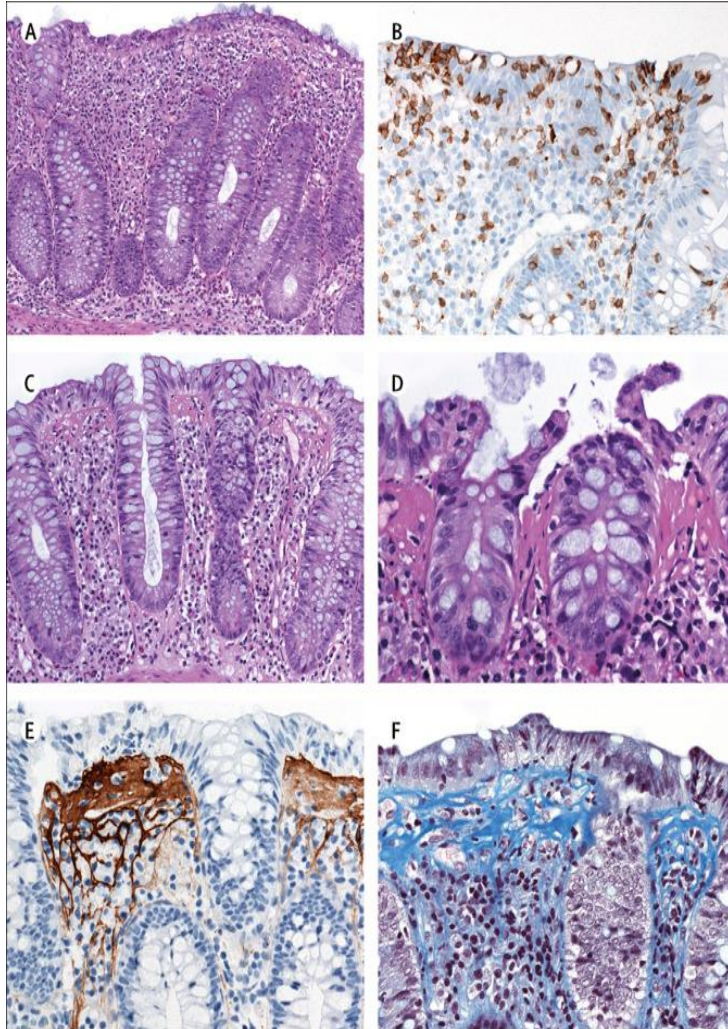

- Zaburzenie absorpcji i sekrecji płynów i elektrolitów
- Zaburzenia wchłaniania soli kwasów żółciowych
- Zaburzenia syntezy i degradacji koleganu
- Zakażenie
- Mechanizmy autoimmunologiczne

- Zaburzenia mikrobiomu i bariery jelitowej
- Reakcja na antygeny w przewodzie pokarmowym
  - Leki

Patogeneza

Czynniki genetyczne

Czynniki „ze światła” jelita

Dysfunkcja bariery jelitowej

Dysfunkcja odpowiedzi immunologicznej błony śluzowej

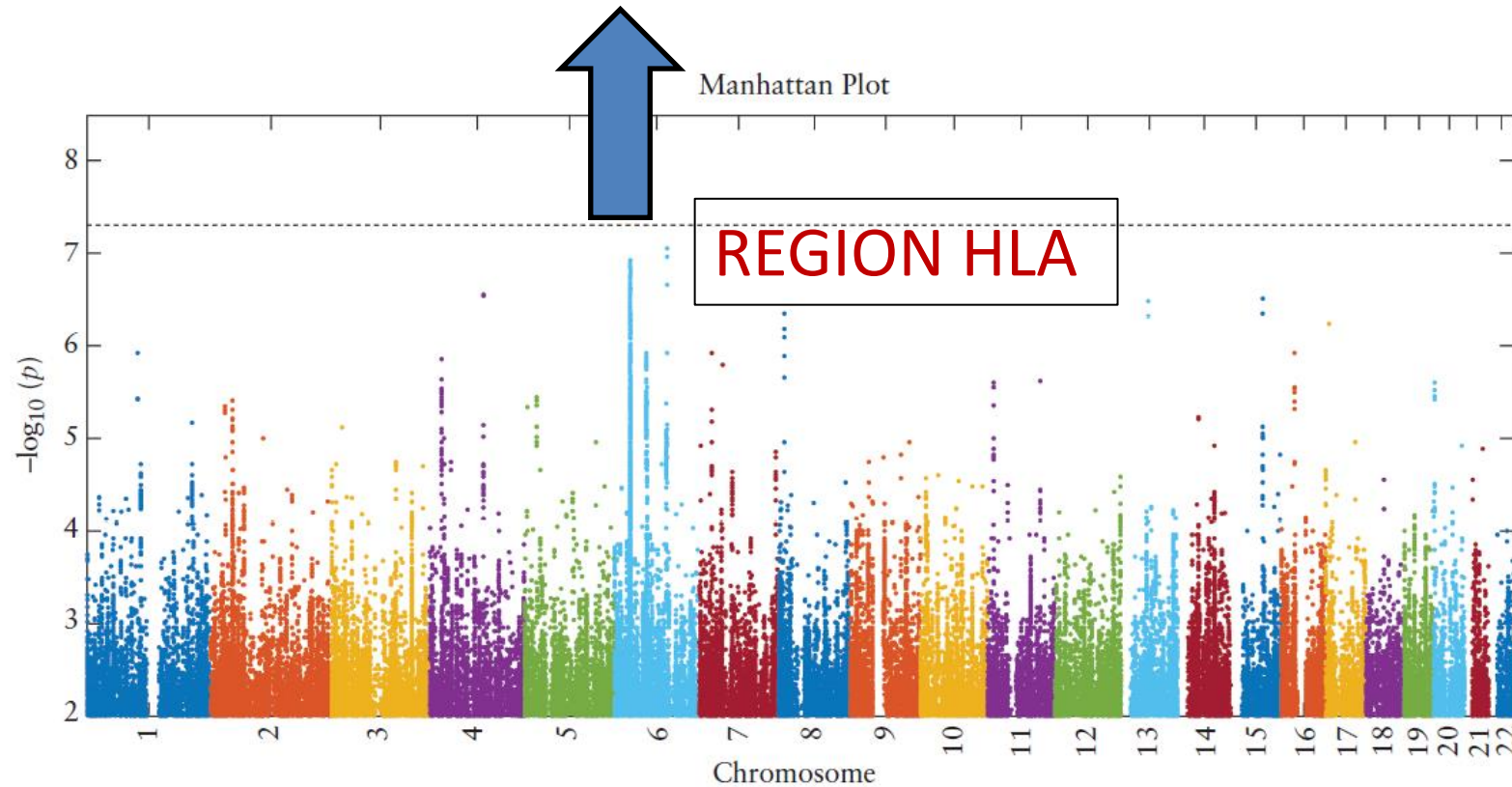
Dysfunkcja czynności neuroendokrynych jelita grubego

Czynniki ryzyka: płeć żeńska, palenie, choroby z autoagresji

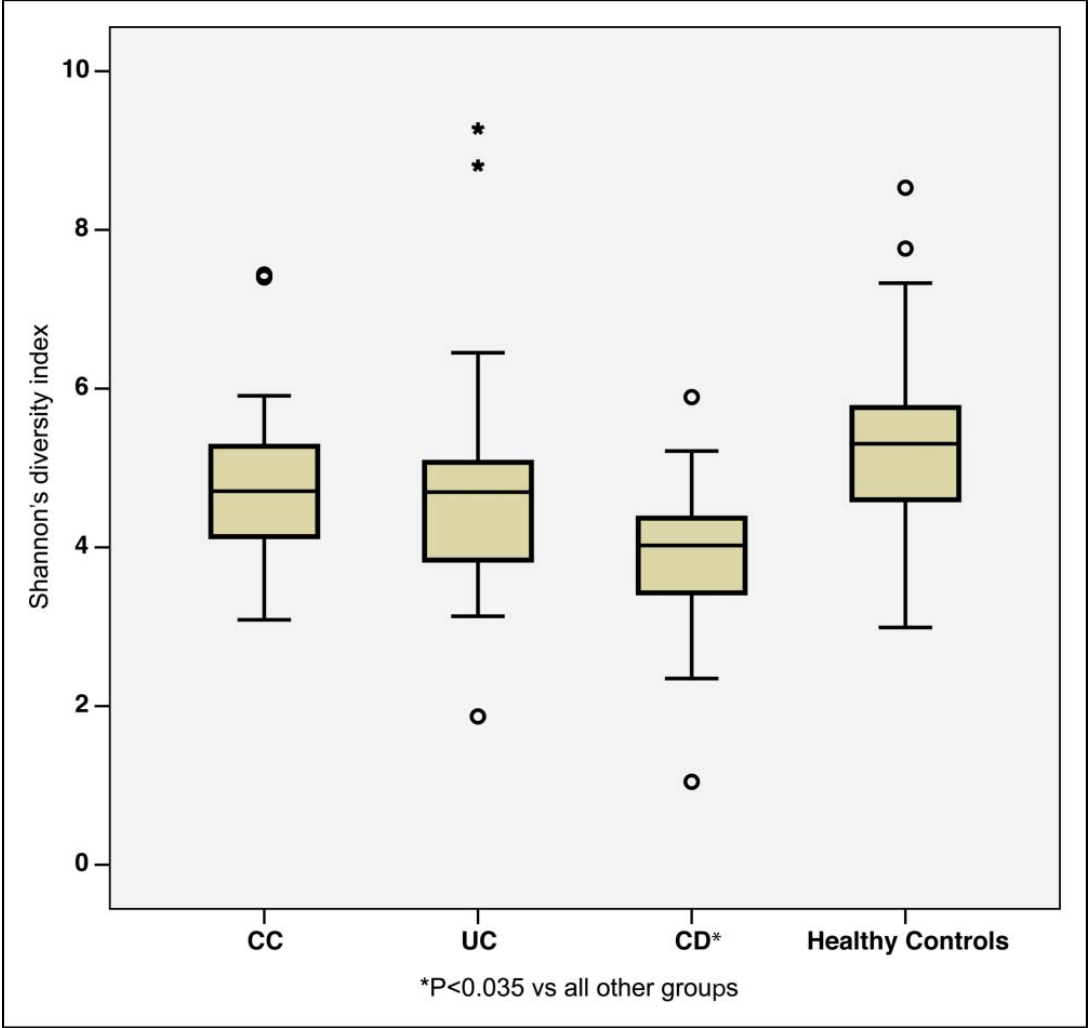

SNP	Allele frequency	Beta	SE	<i>p</i> -value
B_801	0.143	4.3×10^{-4}	9.4×10^{-5}	3.9×10^{-6}
DRB1_301	0.147	3.7×10^{-4}	9.2×10^{-5}	5.6×10^{-5}
DRB3_9901	0.655	-2.6×10^{-4}	6.9×10^{-5}	1.5×10^{-4}
DRB3_101	0.166	3.3×10^{-4}	8.8×10^{-5}	2.0×10^{-4}
DQA1_501	0.230	2.9×10^{-4}	7.8×10^{-5}	2.1×10^{-4}
C_701	0.175	3.2×10^{-4}	8.6×10^{-5}	2.4×10^{-4}
DQB1_201	0.148	3.4×10^{-4}	9.2×10^{-5}	2.7×10^{-4}

Badania genetyczne
(GWAS) potwierdzają
udział czynników
odpornościowych

The Gut Microbiota in Collagenous Colitis Shares Characteristics With Inflammatory Bowel Disease -Associated Dysbiosis

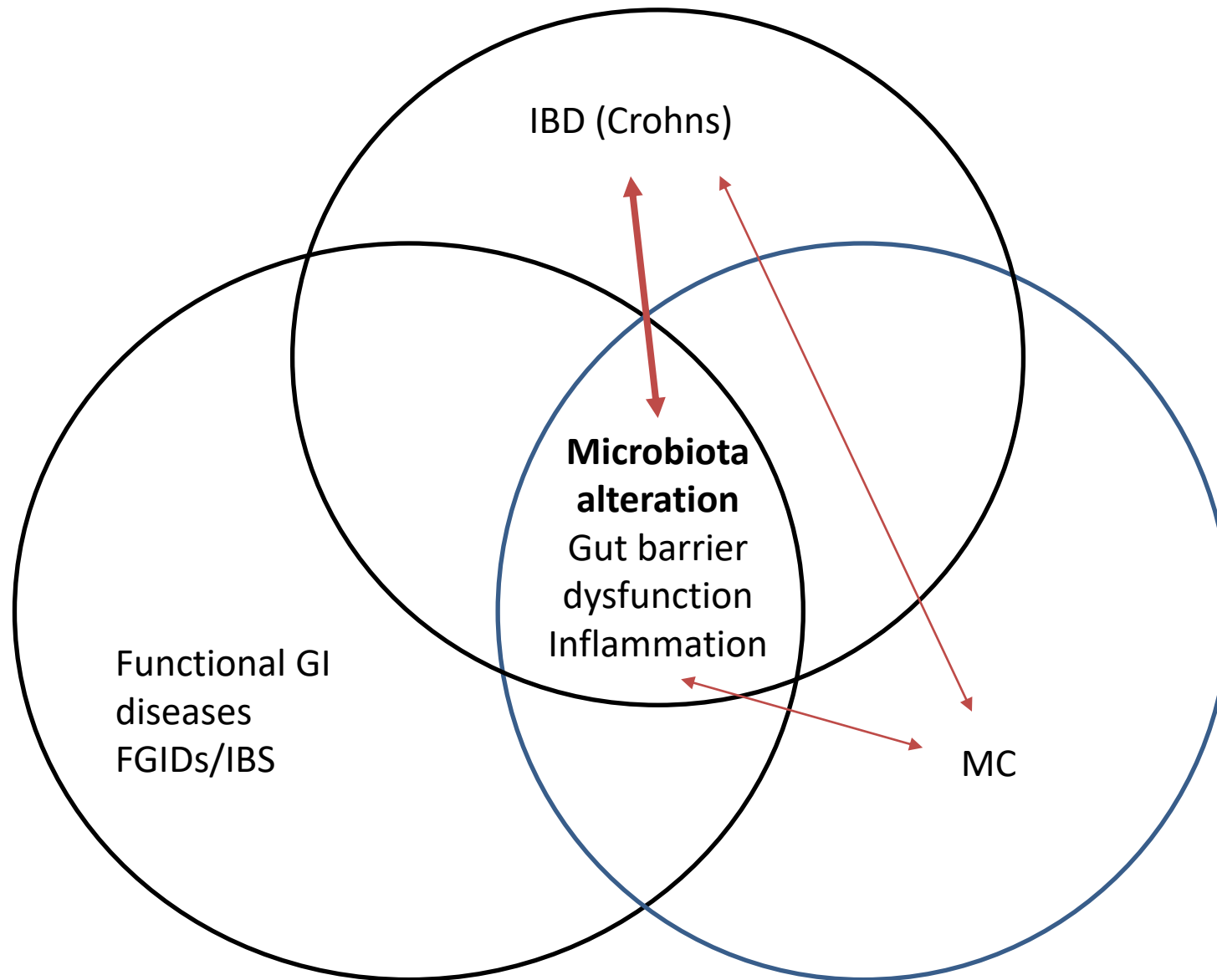

Czynniki ryzyka IBD = predyspozycja do MC

Gene symbol	Gene/protein name	Key functions of the protein in the gut	Reference
<i>HNF4α</i>	Hepatocyte nuclear factor 4α	Regulation of the expression of intestinal cells genes including apolipoprotein A-I, A-IV, B, guanylyl cyclase C, CYP3A4, intestinal alkaline phosphatase, and meprin 1α	(30,31)
<i>CDH1</i>	E-cadherin	Maintaining the cell adhesion between intestinal epithelial cells; being component of adherens junctions	(31,32)
<i>MEP1A</i>	Meprin 1A	Cleaving laminin, TJ proteins and cytokines within brush-border membrane	(33)
<i>NOD2/CARD15</i>	Nucleotide-binding oligomerization domain containing 2/caspase recruitment domain family, member 15	Epithelial cells innate immunity activation	(34)
<i>ATG16L1</i>	Autophagy-related protein 16-1	Mediating NOD-2 directed autophagy	(35,36)
<i>Xbp1</i>	X-box-binding protein 1	Transcription factor; mediator of Paneth cell impairment and endoplasmic reticulum stress	(37)
<i>STAT3</i>	Signal transducer and activator of transcription 3	Survival and proliferation of intestinal epithelial cells while injured; mediating cytokine signaling	(38)
<i>CLDN*</i>	Claudin family (namely, claudins 1–5, 8, 15)	TJ structure component; barrier and ion and water channels forming	(39)
<i>GATM</i>	Glycine amidinotransferase	Endogenous creatine synthesis	(40)
<i>MUC3A</i>	Mucin 3A	Mucin in inner mucus layer	(41)
<i>MUC19</i>	Mucin 19	Mucin secretion in outer mucus layer	(42)

van Hemert S, Skonieczna-Żydecka K, Loniewski I, Szredzki P, Marlicz W. Microscopic colitis-microbiome, barrier function and associated diseases Ann Transl Med. 2018 Feb;6(3):39

PATOGENEZA MC

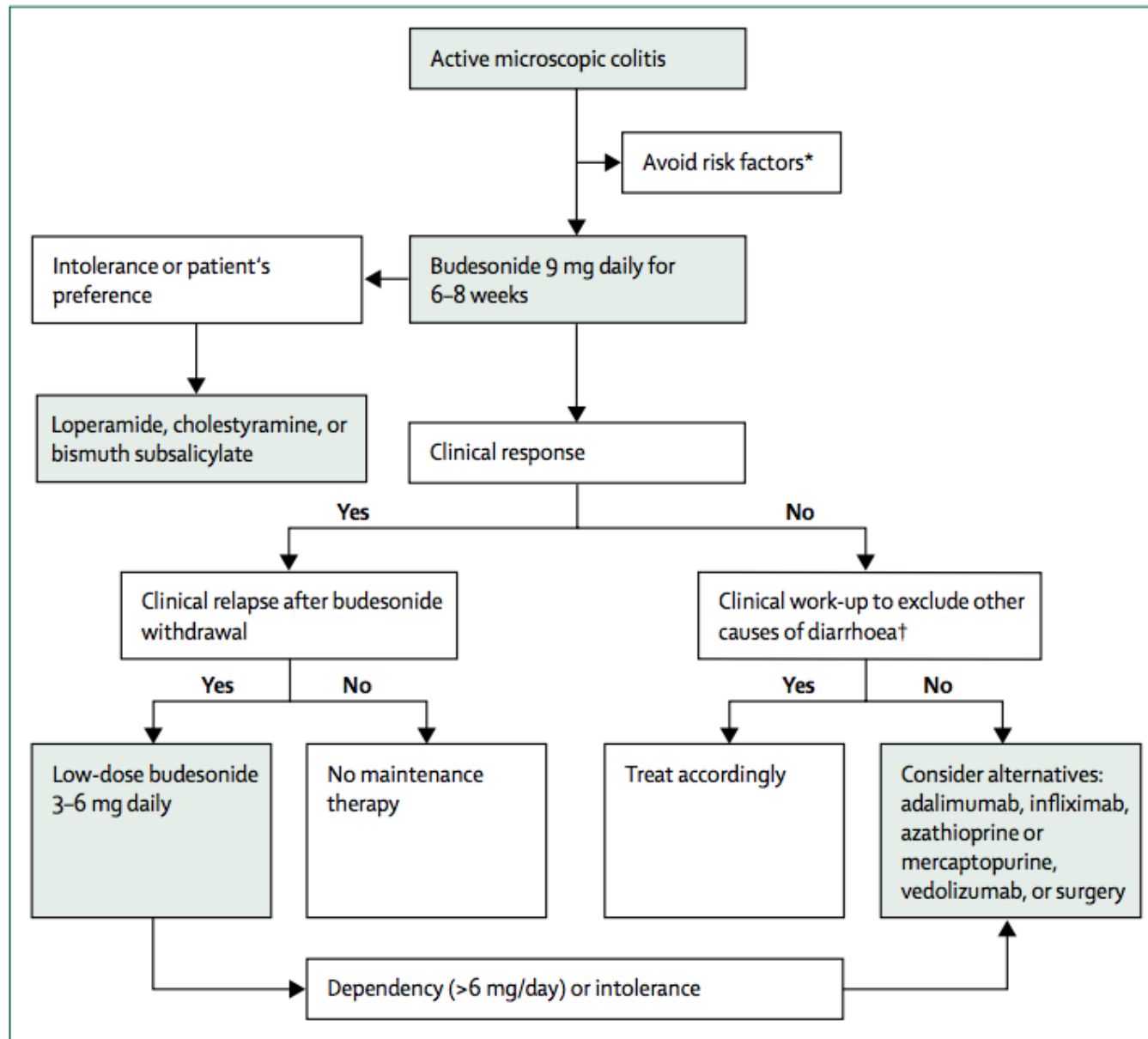
- Czynniki genetyczne (HLA) (*MAGI1, PTEN*)
- Zaburzenia wydzielania śluzu i mikrobioty jelitowej
- Zaburzenia bariery jelitowej i transportu przezłonowego
- Zaburzenia układu immunologicznego

Miehlke S i wsp. Microscopic colitis: pathophysiology and clinical management Lancet Gastroenterol Hepatol. 2019 Apr;4(4):305-314

Le Bastard et al. Systematic review: human gut dysbiosis induced by non-antibiotic prescription medications Aliment Pharmacol Ther. 2018 Feb;47(3):332-345

FMT może być rozwiązaniem ?

Loperamid 2-4 mg/d	_____	Niewielki efekt
Cholesteryamina 3x4g/d	_____	Brak efektu
Mesalazyna 2x800mg/d; 4 m-ce	_____	Brak efektu
Budesonid 1-3x3mg/d	_____	Dobry efekt, stop po 2 latach
Azatiopryna	_____	Efekty uboczne (wątroba)
Doksycyklina, 2x100mg/d; 10 dni	_____	Dobry, ale przejściowy efekt
1FMT (5x200ml, enema)	_____	Poprawa na 2 tygodnie
2 FMT (300ml do kątnicy)	_____	Poprawa na 4 tygodnie
3 FMT (300 ml do kątnicy)	_____	Remisja (normalizacja wypróżnień i BMI na 11 m-cy

Miehlke et al., Lancet Gastroenterol Hepatol. 2019 Apr;4(4):305-314.

Figure 5: Proposed algorithm for the therapeutic management of microscopic colitis

*Smoking, non-steroidal anti-inflammatory drugs, proton-pump inhibitors, and postmenopausal hormone therapy. †Bile acid malabsorption, coeliac disease, lactose intolerance, pancreas insufficiency, small intestine bacterial overgrowth.